

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, 14. VI. 2014

**Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Ryszard Czerniawski**

KMP.573.42.2014

Prokuratura Rejonowa
ul. Parkowa 1
55 – 300 Środa Śląska

Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa

W trakcie wizytacji Zakładu Poprawczego w Sadowicach przeprowadzonej w dniach 3-4 czerwca br. przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji podczas rozmów indywidualnych z wychowankami pozyskali informacje od trojga z nich, które wskazują na możliwości popełnienia przestępstwa przez członków personelu wizytowanej placówki.

1. Wychowanek oświadczył podczas rozmowy, że w okresie 1 miesiąca poprzedzającym wizytację, nie chciał zjeść pierwszego śniadania i został w związku z tym w pomieszczeniach II grupy wychowawczej. Wychowawca kazał wychowankowi wejść do sypialni używając zwrotu cyt. „wypierdalać na sypialnię !”. Chłopiec odmówił wskazując, że nie ma obowiązku przebywania w sypialni. Wychowawca wobec odmowy wykonania polecenia chwycił wychowanka za rękę i zaciągnął go do sypialni obok pokoju wychowawców grupy II, po czym złapał chłopca za kark i rzucił na łóżko. zasłaniał głowę rękoma, podczas gdy wychowawca kopał go po całym ciele. Następnie, wychowawca kazał chłopcu zostać w sypialni. Świadkiem pobicia był inny wychowanek. O całym zajściu wychowanek poinformował dyrektora Zakładu oraz swoją matkę. Dyrektor kazał chłopcu wspólnie z jego matką podjąć decyzję, czy o zdarzeniu zawiadomią prokuraturę czy też poczekać na wyniki postępowania wyjaśniającego, które jako dyrektor może sam przeprowadzić. Chłopiec przekazał tę informację matce. Od tej pory, dyrektor nie rozmawiał w opisanej sprawie z chłopcem.

oświadczył ponadto, że pod koniec wakacji w 2013 r. pobił innego wychowanka . Po kilku dniach kierownik internatu wezwał go w tej sprawie na rozmowę, podczas której spoliczkował go kilkakrotnie, po czym przywołał strażnika w celu umieszczenia wychowanka w izbie przejściowej.

2. Wychowanek poinformował przedstawiciela Krajowego Mechanizmu Prewencji o zdarzeniu, które miało miejsce po Bożonarodzeniowej przerwie świątecznej w 2013 r. W związku z sukcesywnymi powrotami wychowanków do placówki, umieszczony został tymczasowo w grupie II, w której przebywał ok. 5 - 6 dni. Chłopiec dodał, że wszystkie jego ubrania (także odzież zakładowa) znajdowały się w magazynie grupy VII, w której przebywał na co dzień. Podczas opuszczania grupy II w celu przejścia do grupy VII, wychowawca nakazał wychowankowi zdjęcie spodni, w związku z faktem, że stanowiły one jego odzież prywatną. Chłopiec wyjaśnił, że spodnie zakładowe posiada w magazynie grupy VII, a te które ma na sobie są jedyną parą dlatego też odmawia ich zdjęcia. Wychowawca wciągnął wówczas chłopca do pokoju wychowawcy grupy III i zaczął bić go pięścią po twarzy i brzuchu, czym spowodował krwawienie z nosa oraz rozcięcie wargi od wewnątrz. Całe zajście w pokoju trwało ok. 5 min. Po pobiciu, wychowanek otrzymał spodnie zakładowe z magazynu. Opisane zdarzenie miało miejsce w godzinach popołudniowych, przed kolacją. Następnego dnia wychowanek zgłosił się do pielęgniarki, której opisał całą sytuację. O zdarzeniu poinformował także psychologa, pedagoga i katechetkę. Ta ostatnia poradziła mu w dniu 3.06.2014 r., by skorzystał z obecności w placówce przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich i zgłosił się w opisanej sprawie do nich. Dlatego też wychowanek zdecydował się poinformować o pobiciu przez wychowawcę przedstawiciela Rzecznika.
3. Wychowanek oświadczył, że w dniu 15.05.2013 r. został schwyty w Kątach Wrocławskich w trakcie ucieczki przez wychowawców z Zakładu. Ujęcie miało miejsce na oczach przechodniów. Jednym z wychowawców był pan , który rzucił się na wychowanka powodując jego upadek na ziemię. Następnie zaczął bić chłopca pięściami po twarzy. Przechodnie obserwujący całe zajście krzyczeli, by wychowawca dał spokój chłopcu, na co zwrócił im uwagę drugi z wychowawców prosząc by nie robili niepotrzebnego zbiegowiska. Po pobiciu wychowanek został przewieziony do Zakładu i umieszczony w izbie przejściowej. W wyniku opisanego zdarzenia prawa część twarzy wychowanka była mocno opuchnięta utrudniając tym samym widzenie; przez kilka dni utrzymywał się ponadto pulsujący ból głowy. Wychowanek dodał, że nie był badany przez lekarza; nie był także u pielęgniarki. O zajściu poinformował innych wychowawców, psychologa oraz panią . Pani , jak twierdzi chłopiec, obiecała zająć się całą sprawą; pozostałe osoby (w szczególności wychowawcy) twierdziły że słyszały, jakoby obrażenia, których doznał spowodowane były w wyniku uderzenia głową o płot w trakcie ucieczki.

Pragnę dodać, że rozmowy indywidualne z wychowankami opisującymi powyższe zdarzenia zainicjowane zostały w związku z doniesieniami o regularnym stosowaniu przemocy fizycznej przez wychowawców wobec wychowanków Zakładu Poprawczego w Sadowicach, odebranymi w trakcie rozmów z innymi chłopcami przebywającymi w placówce podczas jej wizytacji przez członków Krajowego Mechanizmu Prewencji. Dzięki sygnałom z tych rozmów, przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich, mogli dotrzeć bezpośrednio do pokrzywdzonych i odebrać od nich opisane powyżej oświadczenia, które stanowią załączniki do niniejszego zawiadomienia.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich w powyższych sprawach zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstw, stąd też wypełniając obowiązek wynikający z art. 304 § 2 k.p.k., składam niniejsze zawiadomienie.

Załącz. 3.

Sygn. akt 1 Ds/757/14

Środa Śląska, dnia 17 lipca 2014 r.

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH
WPE. 2014 - 07 - 21
ZAŁ. NR

**Biuro Rzecznika Praw
Obywatelskich,
Zastępca Rzecznika Praw
Obywatelskich
Ryszard Czerniawski
Al. Solidarności nr 77
00-090 Warszawa**

dot. KMP .573.42.2014

ZAWIADOMIENIE

o wszczęciu śledztwa

Sekretariat Prokuratury zawiadamia, jako zawiadamiającego, że postanowieniem Prokuratora Rejonowego w Środzie Śląskiej z dnia 17 lipca 2014 r. wszczęte zostało śledztwo pod sygnaturą 1 Ds/757/14 w sprawie przekroczenia uprawnień w nieustalonym okresie czasu w 2013r. w miejscowości Sadowice na terenie Zakładu Poprawczego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej poprzez używanie przemocy wobec osadzonych a w tym:

tj. o czyn z art. 231 § 1 kk w zw. z art. 157 § 2 kk w zw. z art. 11 § 2
kk.

Referent

mgr Aleksandra Cholewa

(podpis i stanowisko)

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa,

2014 -00- 0 8

Krajowy Mechanizm Prewencji

KMP.573.42.2014.DK

Prokuratura Rejonowa
ul. Parkowa 1
55 – 300 Środa Śląska

dot. sygn. akt I Ds. 757/14

W związku z zawiadomieniem o wszczęciu w dniu 17 lipca 2014 r. śledztwa w sprawie przekroczenia uprawnień przez pracowników Zakładu Poprawczego w Sadowicach, w załączeniu uprzejmie przekazuję celem dołączenia do akt sprawy nagranie rozmowy z p. Zbigniewem Stępnem – dyrektorem Zakładu, którą w dniu 4 czerwca 2014 r. przeprowadzili przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji (Przemysław Kazimirski, Małgorzata Molak, Dorota Krzysztoń) oraz Biura Pełnomocnika Terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich we Wrocławiu (dr Natalia Kłaczyńska). Nagranie to od 33 minuty dotyczy spraw będących przedmiotem złożonego zawiadomienia o stosowaniu przemocy fizycznej przez wychowawców wobec wychowanków Zakładu Poprawczego w Sadowicach, w tym od ok. 52 minuty zawiera informację dotyczącą sprawy [redacted] wraz z informacją wymienionego dyrektora, że widział na monitoringu, jak wychowawca [redacted] stosuje przemoc wobec wychowanka. Zgodnie z nagraniem również w czasie przedmiotowego spotkania informacją dyrektora, nie podjął on wówczas żadnych działań i nie zabezpieczył nagrań (prawdopodobnie już zostały skasowane). Rozmowa ta zatem może stanowić dowód w prowadzonym postępowaniu.

Załącznik 1.

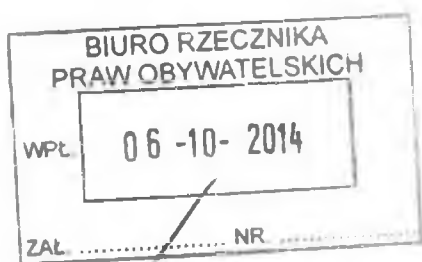
DYREKTOR ZESPOŁU

Justyna Róża Lewandowska

Warszawa, dnia 03.10.2014 roku

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
Al. Ujazdowskie 11
00-950 WARSZAWA Skr. Pocz. 33
Centrala tel. 52 12 888

DWOiP III 072 - 27/14/2

141003 - 00464

Pan

Marcin Mazur

Zastępca Dyrektora Zespołu

Krajowego Mechanizmu Prewencji

ul. Solidarności 77

00-090 Warszawa

W odpowiedzi na pismo z dnia 12 września 2014 roku (sygn. KMP. 573.42.2014.DK), przy którym przekazano Raport przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji Zakładu Poprawczego w Sadowicach, uprzejmie przedstawiam stanowisko Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji (dalej DWOiP) odnośnie sformułowanych przez Zespół zaleceń.

Ad. 1 – zbadanie przedstawionych spraw indywidualnych oraz wyeliminowanie ewentualnie stwierdzonych uchybień, w tym stosowania niedozwolonej przemocy przez niektórych wychowawców;

Ad. 2 – podjęcie działań mających na celu zmianę niesprzyjającej resocjalizacji atmosfery w Zakładzie i zapobieżenie eskalacji stwierdzonych konfliktów między niektórymi wychowankami i wychowawcami;

Zdaniem DWOiP w placówkach nie powinny zdarzać się sytuacje, o których nieletni informowali KMP podczas wizytacji. Dlatego też wszelkie sygnały o tego typu zdarzeniach zawsze powinny być przedmiotem badania - prowadzenia postępowania wyjaśniającego wewnątrz zakładu, a w szczególnych sytuacjach również winne być

zgłoszone do organów ścigania. Zalecenie należy uznać co do zasady za zasadne, zaś postępowanie w sprawie Ds. 757/14 będzie monitorowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Należy również na bieżąco badać sytuację w zakładzie zarówno wśród wychowanków jak i kardy.

Ad. 3 – zaprzestanie umieszczania nieletnich w izbie przejściowej, w sytuacji, gdy nie zostają spełnione przesłanki wynikające z przepisu § 44 albo § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia;

Zalecenie w ocenie DWOiP jest zasadne. W rozporządzeniu wskazane są dwa przepisy umożliwiające umieszczenia wychowanków w izbie przejściowej tj. § 25 rozporządzenia (dyrektor zakładu dla zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w zakładzie może m.in. na czas określony zgodnie z pkt 4 umieścić nieletniego w oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym lub izbie przejściowej) oraz w oparciu o § 44 ust. 1 rozporządzenia (nowoprzybyłego do zakładu nieletniego umieszcza się w izbie przejściowej), ust 2 precyzuje czas na jaki to może nastąpić tj. na okres nie dłuższy niż 14 dni i jedynie w celu określonym przepisem:

- 1) poddania go wstępnym badaniom lekarskim, badaniom osobopoznawczym i zabiegom higieniczno-sanitarnym,
- 2) przeprowadzenia wstępnej rozmowy adaptacyjnej,
- 3) przygotowania planu indywidualnych oddziaływań resocjalizacyjnych,
- 4) utrzymania bezpieczeństwa i porządku w zakładzie,
- 5) zapobiegania agresji lub dezorganizacji życia w zakładzie.

Pierwsze trzy punktu są bezpośrednio związane z czynnościami dotyczącymi przygotowania wychowanka do resocjalizacji prowadzonej w zakładzie. Ponadto w pkt 4 powtórzona jest przesłanka z § 25 dotycząca bezpieczeństwa i porządku w zakładzie i dodatkowa przesłanka zapobiegania agresji i dezorganizacji życia w zakładzie (pkt 5).

Każde zastosowanie § 25 i § 44 rozporządzenia polegające na umieszczeniu nieletniego w izbie przejściowej wymaga szczegółowego wykazania na czym w danym przypadku polega zagrożenie dla porządku i bezpieczeństwa.

Ad. 4 – usunięcie z Regulaminu wychowanka Zakładu Poprawczego w Sadowicach i innych aktów normatywnych ZP zapisów niezgodnych

z art. 95cf upn oraz zaprzestanie stosowania pozaregulaminowej i niezgodnej z upn kary wstrzymania przepustek i urlopów na czas niekreślony;

Zalecenie zdaniem DWOiP jest zasadne. Katalog środków dyscyplinarnych w zakładzie nie może być inny niż zawierają przepisy upn (rozdział 4a został dodany ustawą z dnia 30 sierpnia 2013r. o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz niektórych innych ustaw - Dz. U. poz. 1165 -). Należy zauważyć, iż kontrola odbywała się w czerwcu 2014 roku, zaś zmienione przepisy obowiązują od października 2013 roku, dlatego też winny być one do tego czasu uaktualnione.

Ad. 5 – przeorganizowanie tzw. grupy warunkowego pobytu i zasad jej funkcjonowania w sposób zgodny z obowiązującym prawem krajowym i ze wskazaniami pedagogiki resocjalizacyjnej;

W ocenie DWOiP zalecenie jest zasadne. Żadne przepisy nie przewidują tworzenia w placówce „szczególnego” rodzaju grupy, zaś opisane i cytowane w raporcie KMP z „Regulaminu grupy warunkowego pobytu” zapisy, świadczą o stricte „dyscyplinarnym” jej charakterze. Dlatego też bezzwłocznie należy wyeliminować ją z funkcjonowania zakładu lub zmienić formę jej działania.

Ad. 6 - odstąpienie od przeprowadzania kontroli osobistych wychowanków;

Zdaniem DWOiP zalecenie należy uznać za niezasadne. Przeprowadzanie kontroli jest jedną z czynności zapewniających bezpieczeństwo i porządek w placówce. Rodzaje kontroli uregulowano w § 2 pkt 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (Dz.U. z 2001r., Nr 124, poz. 1359 z późn. zm.), gdzie wskazano co należy rozumieć przez kontrolę pobieżną, w pkt 20 kontrolę osobistą, a w kolejnym punkcie zdefiniowano kontrole pomieszczeń. Z kolei w § 105⁹ ust. 1 pkt 3 przewidziano obowiązek pracowników ochrony polegający na przeprowadzaniu kontroli „w celu odnalezienia przedmiotów niebezpiecznych i niedozwolonych oraz udaremnienia ucieczek albo w uzasadnionych przypadkach.” Przepis ten, łącznie z pozostałymi przepisami rozporządzenia i przepisami wewnętrznymi daje podstawę do przeprowadzenia kontroli określonych w § 2 (pobieżnej, osobistej i pomieszczeń).

W każdym przypadku przeprowadzenia kontroli musi być ona wykonana w celu wskazanym rozporządzeniem.

Zgodzić się można z poglądem, że usytuowanie powyższych zapisów dotyczących praw jednostki powinno być umiejscowione w ustawie, a nie w akcie prawnym o randze wykonawczej. Dlatego też w procedowanych *założeniach do projektu ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich* przewidziane są postulowane zmiany w kwestii uregulowania powyższych rozwiązań prawych w ustawie.

Ad. 7 – odstępianie od kontroli rozmów telefonicznych nieletnich przez wychowawców;

Zalecenie jest zdaniem DWOiP częściowo zasadne. Ograniczenie w zakresie swobody kontaktów nieletniego z osobami z zewnątrz może nastąpić wyłącznie w wypadku, gdy kontakt taki stwarzałby zagrożenie dla porządku prawnego, bezpieczeństwa zakładu bądź mógłby wpłynąć niekorzystnie na przebieg toczącego się postępowania lub proces resocjalizacyjny nieletniego (art. 66 § 4 ustawy *o postępowaniu w sprawach nieletnich* - Dz. U. z 2010r., Nr 33, poz. 178 jednolity tekst – z późn. zm.). Również do kontaktów telefonicznych odnosi się powyżej wskazany przepis. Dlatego też prowadzenie rozmowy telefonicznej w obecności (w zasięgu słuchu) pracownika zakładu stanowiłby o zastosowaniu przez dyrektora ograniczenia tego kontaktu. Jest on możliwy, jednakże muszą być spełnione warunki określone w art. 66 § 4 upn. Ponadto należy w takiej sytuacji zgodnie z § 5 niezwłocznie poinformować o tym nieletniego i sąd rodzinny.

Ad. 8 – skrócenie czasu pobytu nieletnich w OPM i określenie maksymalnego czasu trwania umieszczenia w OPM;

Zalecenie jest zasadne. W rozporządzeniu w § 25 ust. 1 wskazano, że nieletniego można umieścić w oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym lub izbie przejściowej na czas określony. W § 44 ust. 2 wskazano maksymalny okres umieszczenia tj. nie dłuższej niż 14 dni. Wprowadzenie w § 25 rozporządzenie nie określa „sztywno” czasu stosowania OPM i izby przejściowej, jednakże również w tym

przypadku nie powinno następować przekraczanie terminu 14 dni oraz należy każdorazowo monitorować ten okres i ograniczać go do niezbędnego minimum.

Należy pamiętać, iż zarówno regulaminy jak i instrukcje są aktami wewnętrznymi, dlatego też muszą być zgodne z przepisami wyższego rzędu. Rozporządzenie nie odnosi się wprost do OPM, lecz należy do niego stosować odpowiednio przepisy o izbie przejściowej. W tym zakresie rozporządzenie wskazuje termin do 14 dni, albo też inny określony czas. Z pewnością nie może on być określony jako „nie krótszy niż 14 dni”.

Ad. 9 – odstąpienie od izolowania wychowanków w izbie chorych, bez diagnozy lekarskiej i ordynowanie leków na receptę wyłącznie przez osoby do tego uprawnione;

Zalecenie jest częściowo zasadne. Niewątpliwie umieszczenie wychowanka w izbie chorych winno odbywać się po jego wcześniejszym zbadaniu przez lekarza, jednakże w wyjątkowych sytuacjach (np. podejrzenia choroby zakaźnej) należy dopuścić także możliwość izolowanie z grupy nieletniego w na wniosek pielęgniarki. W takim przypadku „niezwłocznie” (najpóźniej następnego dnia) wychowanek powinien być zbadany przez lekarza. Natomiast należy zgodzić się z zaleceniem, co do sposobu ordynowania leków wydawanych na receptę.

Ad. 10 – odstąpienie od praktyki wykonywania testów na obecność substancji odurzających przez pielęgniarkę ZP, z wyjątkiem sytuacji, w których wykonanie testów zleci lekarz;

Zalecenie nie jest zasadne. Należy zauważyć, że zgodnie z § 58 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości *w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich* - zakład w ramach prowadzonej działalności resocjalizacyjnej wobec wychowanka, zapobiega i przeciwdziała nabywaniu i spożywaniu napojów alkoholowych przez wychowanków oraz środków odurzających i psychotropowych... Ponadto zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 maja 1983 roku *w sprawie zasad i trybu postępowania w przedmiocie leczenia odwykowego osób uzależnionych od alkoholu, umieszczonych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich* (Dz. U.

z 1983r., Nr 25, poz. 112) oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 maja 2007 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu postępowania leczniczego, rehabilitacyjnego i reintegracyjnego w stosunku do osób uzależnionych umieszczonych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich (Dz. U. z 2007r., Nr 93, poz. 627) placówki mają obowiązek prowadzić leczenie odwykowe i profilaktykę (prewencję) przeciwalkoholową oraz profilaktykę (prewencję) uzależnień od środków odurzających, substancji psychotropowych i środków zastępczych. Leczenie oraz profilaktykę prowadzi fachowy personel medyczny służby zdrowia metodami i środkami ogólnie stosowanymi w tego rodzaju profilaktyce czy leczeniu. W/w rozporządzenie z dnia 17 maja 2007 roku wskazuje ponadto, że używanie środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych przez osoby umieszczone w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich ustala się m.in. na podstawie wyników testów diagnostycznych (§ 3). Należy zauważyć, że aktualnie powszechnie dostępne są na rynku testy panelowe (tzw. multi-testy), które nie wymagają jakiejś szczególnej wiedzy czy kwalifikacji, zawierają bowiem czytelne instrukcje obsługi, na których podstawie badanie może przeprowadzić każda osoba. W ocenie DWOiP wykonywanie testów panelowych, czy badań alkomatem nie jest tożsame ze świadczeniami diagnostycznymi wskazanymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 listopada 2007 roku przytoczonymi w raporcie. Ponadto dopuszczalne jest wykonywanie takich testów np. przez kuratorów sądowych, którzy zazwyczaj nie posiadają żadnych kwalifikacji medycznych, tym bardziej należy przyjąć, że może wykonywać je pielęgniarka.

Ad. 11 – zadbanie, o to, by na tablicach informacyjnych wszystkich grup dostępne były wszelkie niezbędne informacje dla wychowanków (m.in. adresy instytucji, do których mogą się zwracać takie jak Rzecznik Praw Obywatelskich, porządek dnia i akty normatywne regulujące ich funkcjonowanie w Zakładzie).

Zalecenie jest zasadne. Wszyscy wychowankowie placówki winni mieć możliwość swobodnego zapoznania się z adresami instytucji, do których mogą się zwrócić w przypadku naruszenia ich praw i dlatego należy dbać aby te dane znajdowały się w miejscach dostępnych dla wychowanków. Podobnie winni mieć

możliwość zapoznania się z obowiązującymi ich zasadami pobytu w placówce, czy sposobem funkcjonowania zakładu.

Ad. 12 – odstąpienie od wywieszania w publicznych miejscach informacji zawierających dane osobowe wychowanków;

Zalecenie należy uznać w ocenie DWOiP za zasadne. Informacje zawierające dane osobowe wychowanków winny być publikowane jedynie w niezbędnym zakresie i zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o *ochronie danych osobowych* (Dz. U. z 2002r., Nr 101, poz. 926 z późn. zm.). Dyrektor zakładu musi dbać aby działania personelu nie skutkowały naruszeniem powyższego aktu.

Ad. 13 – zamontowanie drzwi chroniących osoby korzystające z WC przed wzrokiem innych osób;

Zalecenie jest zdaniem DWOiP zasadne. Zgodnie z treścią § 57 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia wychowankowi w trakcie pobytu w zakładzie zapewnia się poszanowanie godności osobistej. Oznacza to również zapewnienie minimum prywatności i intymności w zakresie w jakim nie wpływa to na bezpieczeństwo i porządek w placówce

Ad. 14 - wyodrębnienie na terenie warsztatów przebieralni dla wychowanków;

DWOiP zalecenie to pozostawia do decyzji dyrektora placówki. Posiadanie przez wychowanków przebieralni na terenie warsztatów nie wydaje się nieodzowne, ale w miarę możliwości lokalowych poprawiłoby komfort przebierania się nieletnich.

Ad. 15 – urządzenie izby przejściowej w sposób odpowiadający warunkom pomieszczenia mieszkalnego;

Obowiązek ten wynika bezpośrednio z treści § 44 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w *sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich* (Dz. U. z 2001r., Nr 124, poz.1359 ze zm.). Zgodnie z ww. przepisem izba przejściowa jest pomieszczeniem mieszkalnym

i w związku z tym nie powinna ona znacząco odbiegać wyposażeniem od innych tego rodzaju izb mieszkalnych znajdujących się w placówce.

Ad. 16 – modernizację monitoringu w celu archiwizowania nagrań zgodnie z obowiązującymi przepisami;

Przyjęty w § 105⁵ rozporządzenia termin przechowywania zapisów z monitoringu (do czasu opuszczenia placówki przez nieletniego) spowodował konieczność kosztownego dostosowania istniejących systemów do obowiązujących wymogów. Nie wszystkie placówki były w stanie wygospodarować na ten cel odpowiednie środki, ale systemy te są sukcesywnie modernizowane i dostosowywane do wymogów ww. przepisu. Z uwagi na zgłaszane przez dyrektorów zakładów i schronisk zastrzeżenia odnośnie zbyt długich okresów przechowywania zapisów monitoringu, w ramach prac nad nowelizacją upn, w przyszłości będą mogły zostać podjęte działania i w tej kwestii.

Ad. 17 – wyznaczenie odrębnego pomieszczenia na widzenia wychowanków z rodzicami i znajomymi oraz zmianę w tym zakresie w Regulaminie odwiedzin nieletniego;

Zalecenie zdaniem DWOiP jest zasadne. Celowym jest wyznaczenie pomieszczenia, w którym mogłyby się odbywać odwiedziny wychowanków (np. świetlica, ew. stołówka). Koniecznym będzie również dokonanie odpowiednich zmian w Regulaminie odwiedzin.

Ad. 18 - zorganizowanie szkoleń dla pracowników placówki z zakresu ochrony praw dziecka w prawie międzynarodowym i krajowym;

Zalecenie jest zasadne, o ile w placówce nie są na bieżąco prowadzone wskazane w zaleceniu szkolenia.

Ad. 19 - dostosowanie placówki podczas rozbudowy lub przebudowy budynku do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową;

Powyższe zalecenie wynika z faktu ratyfikowania przez Polskę Konwencji z dnia 13.12.2006r. o *prawach osób niepełnosprawnych*. Dlatego też w miarę możliwości finansowych placówki w ramach przeprowadzanych inwestycji – w myśl definicji „racjonalnych usprawnień” – zawartej w art. 2 Konwencji – winny wziąć pod uwagę rozwiązania ułatwiające osobom niepełnosprawnym ruchowo dostęp do placówek. Należy zauważyć, iż w krajowych przepisach obecnie brak jest konkretnych uregulowań nakazujących dostosowywanie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich do potrzeb osób niepełnosprawnych. Przepisy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 roku w *sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie* (Dz. U. Nr 75, poz. 690 z późn. zm.) wprost wyłączają konieczność stosowania uregulowań rozporządzenia do zp i sdn. Ponadto niezmiernie ważnym jest, iż dotychczas nie zdarzyła się w placówkach podległych Ministrowi Sprawiedliwości sytuacja umieszczenia niepełnosprawnego ruchowo nieletniego.

Jednakże w miarę możliwości wykonanie zalecenia przyczynić się może do ułatwienia ewentualnych odwiedzin nieletnich przez osoby z niepełnosprawne.

Ad. 20 - uwzględnienie woli rodziców wychowanków i samych chłopców co do ich uczestnictwa w nabożeństwach.

W ocenie DWOiP zalecenie jest zasadne. Nieletni posiada prawo do wykonywania praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych oraz bezpośredniego uczestniczenia w nabożeństwach odprawianych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich w dni świąteczne, słuchania nabożeństw transmitowanych przez środki masowego przekazu, a także do posiadania służących do wykonywania praktyk religijnych ksiązek, pism i przedmiotów. Oznacza to, że udział w nich powinien odbywać się z poszanowaniem woli nieletnich do uczestniczenia bądź z poszanowaniem braku woli uczestniczenia w nich. Decyzje wychowanków w tym zakresie winny być uszanowane jeśli nie wpływa to na bezpieczeństwo i porządek w placówce. Stanowią o tym zarówno przepisy – Reguły Narodów Zjednoczonych Dotyczących Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności, jak również art. 53 Konstytucji RP przyznaje wolność wyznania, przyjmowania religii oraz ustanawia zakaz zmuszania do uczestniczenia w praktykach religijnych. Ponadto stanowią o tym przepisy upn (art. 66a) oraz Rozporządzenie Ministra

Sprawiedliwości z dnia 14 września 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uczestniczenia w lekcjach religii i praktykach religijnych, korzystania z usług religijnych i organizacji pracy duszpasterskiej w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich (Dz. U. z 2001r., Nr 106, poz. 1157).

Jednocześnie pragnę zauważyć, iż niezgodnym z prawem jest posługiwanie się w raporcie przez przedstawicieli KMP danymi osobowymi wychowawców (bez ich anonimizacji), gdyż może naruszać to prawo do prywatności i jest sprzeczne z normami zawartymi w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (j.t - Dz.U.2002.101.926 ze zm.). Szczególnie, że RPO-KMP opracowany Raport przesyła nie tylko do placówki i organu prowadzącego, lecz również do zewnętrznych podmiotów, z którymi współpracuje („Porozumienie na rzecz wprowadzenia OPCAT”, czy Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka).

DYREKTOR DEPARTAMENTU
Wykonania Orzeczeń, Probucji

Miroslaw Przybylski
sędzia

Do wiadomości:

1. Dyrektor ZP w Sadowicach;
2. Prezes Sądu Okręgowego we Wrocławiu.

Biuro Rzecznika Praw Dziecka
ul. Przemysłowa 30/32, 00-450 Warszawa
tel. (22) 583 66 00, fax (22) 583 66 96

ZEW/461/67-3/2014/ZA
(w odp. proszę podać nr sprawy)

Warszawa *M* października 2014 roku

RPW/86970/2014 P
Data: 2014-10-27

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	27 -10- 2014
ZAL.	NR. ....

Pani
Justyna Lewandowska
Dyrektor
Krajowego Mechanizmu Prewencji
w Biurze Rzecznika Praw
Obywatelskich
Aleja Solidarności 77
00-090 Warszawa

Szanowna Pani Dyrektor,

uprzejmie informuję, że 20 października 2014 r. Rzecznik Praw Dziecka otrzymał niepokojącą informację dotyczącą - zdaniem wnoszącego - rażących sposobów traktowania wychowanków Zakładu Poprawczego w Sadowicach (bicia, molestowania, poniżania), skierowaną również do Rzecznika Praw Obywatelskich.

Jak wynika z listu osoby wnoszącej z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w ww. Zakładzie została przeprowadzona kontrola.

W związku z powyższym, na mocy art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.), proszę Panią Dyrektor o udzielenie informacji w przedmiotowej sprawie.

Do informacji przesyłanych do Rzecznika Praw Dziecka proszę dołączyć kopię protokołu z ww. kontroli wraz z zaleceniami.

Z poważaniem

Dyrektor Z. 45813
o.s. Edukacja i wychowanie
Beata Sobanicka
Beata Sobanicka

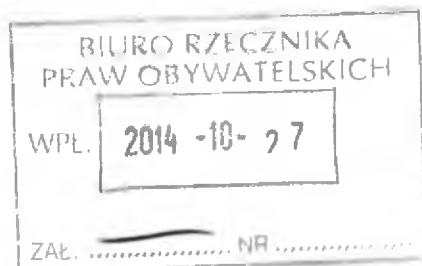

25 lat Konwencji
o Prawach Dziecka

Sadowice, dnia 21 października 2014 r.

L.dz. 648 /2014

Pan

Marcin Mazur

Zastępca Dyrektora Zespołu

Krajowego Mechanizmu Prewencji

Al. Solidarności 77

00 – 090 WARSZAWA

W odpowiedzi na pismo KMP 573.42.2014.DK z dnia 12 września 2014 r., przy którym przekazano Raport przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji Zakładu Poprawczego w Sadowicach, uprzejmie przedstawiam swoje stanowisko odnośnie treści tego Raportu i sformułowanych przez Zespół zaleceń.

W odpowiedzi na Raport Mechanizmu Prewencji z Biura Rzecznika Praw Obywatelskich uprzejmie informuję, że w raporcie występują pewne nieścisłości wymagające sprostowania i wyjaśnienia.

We wstępie : mylnie podano nazwisko dyrektora szkół, który nazywa się Grzegorz Dzwonkowski a nie Dzwonkiewicz. Poza tym podawanie danych osobowych pracowników bez ich zgody jest niezgodne z prawem – ustawą o ochronie danych osobowych.

Pracownicy Mechanizmu nie dobierali wychowanków do rozmowy losowo, jak podali w Raporcie. Pierwsi dwaj byli zaproponowani przez pedagoga placówki, kolejni wychowankowie wskazywani byli z nazwisk przez samych kontrolujących, mimo, że nie mieli oni listy wychowanków. Uważamy, że to zawężyło znacznie obraz placówki i skierowało uwagę KMP na uzgodnione przez wychowanków wątki, zniekształcając obraz pedagogicznej i wychowawczej pracy w placówce. Fakt ten potwierdzają także późniejsze zachowania i wypowiedzi wychowanków, którzy w sposób demonstracyjny informowali pracowników o tym, jakie informacje przekazywali kontrolującym KMP oraz jakich korzyści płynących dla siebie w związku z tym się spodziewają.

W charakterystyce placówki: napisano że część z wychowanków jest niepełnosprawna intelektualnie. W rzeczywistości wszyscy wychowankowie przebywający w naszym zakładzie są niepełnosprawni intelektualnie i wynika to, z rodzaju zakładu § 8 ust.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich.

W warunkach bytowych: napisano w dokumencie, że „pałac znajduje się w dobrym stanie z wyjątkiem elewacji zewnętrznej z widocznymi ubytkami tynku i farby. Zgodnie

z informacją dyrektora zakładu, w 2014 roku mankamenty te zostaną zlikwidowane”. To stwierdzenie jest bardzo nieprecyzyjne ponieważ takiej obietnicy nie składałem. Nadmieniałem jedynie, że jest przygotowana dokumentacja kosztorysowa i techniczna dotycząca remontu elewacji. Wystąpiłem już do ministerstwa o środki na realizację tego zadania. Ze względu na zabytkowy charakter budynku prace te będą bardzo kosztowne, co uniemożliwia i czyni nierealnym przeprowadzenie całościowego remontu w tak krótkim czasie. Obecny plan zakłada realizowanie tego zadania etapami. W bieżącym roku oszczędziłem z wydatków bieżących środki pozwalające na wymianę stolarki okiennej w pomieszczeniach oraz okratowanie okien. Został już ogłoszony przetarg na te prace.

Informuję również, że w placówce nie ma funkcji zastępcy dyrektora na której wyjaśnienia w sprawie monitoringu powołuje się Raport.

W placówce wydzielona jest wspólna toaleta pomieszczeń izby chorych oraz izby przejściowej, izolacyjnej a także osobnego pomieszczenia mieszkalnego. Wyjaśniamy, że w zależności od potrzeb pomieszczenia te pełnią funkcje zamiennie – są doposażone wówczas w dodatkowe elementy opisane w przepisach prawa. Wspólna toaleta zabezpiecza potrzeby przebywających tam wychowanków. W przypadku pojawienia się podejrzenia o wystąpieniu choroby zakaźnej u wychowanków, funkcje izby przejściowej, izolacyjnej i OPM mogą pełnić monitorowane pomieszczenia grupy. Eliminuje to wówczas przenoszenie opisanego ryzyka rozprzestrzeniania się choroby zakaźnej.

W raporcie napisano, że w siłowni prowadzone są zajęcia rewalidacyjne, jest to sformułowanie nie odpowiadające prawdzie. Być może to ja użyłem omyłkowo tego sformułowania ? Wyjaśniam, że w siłowni poza klasycznymi lekcjami z wychowania fizycznego, prowadzi się między innymi zajęcia o charakterze rehabilitacyjnym. Natomiast do zajęć rewalidacyjnych jest przeznaczony specjalny gabinet – mieszczący się na pierwszym piętrze.

Zgłaszany przez wychowanków problem nieużywania przez pracowników kuchni czepków osłaniających włosy oraz rzekomego podawania kotletów gołą ręką, wyjaśniamy, że zdarzenia takie miały charakter incydentalny i dotyczyły sytuacji, które miały miejsce w przeszłości. Fakty te, zostały omówione z pracownikami administracji oraz kuchni i problem ten już nie istnieje.

Wyjaśniamy, że w aktualnych jadłospisach uwzględniono większą ilość owoców. Nadmieniam, że w zakładzie dodatkowo prowadzone są zajęcia kulinarne, na których wychowankowie przyrządzają sałatki i inne potrawy z użyciem owoców i warzyw.

Po raz kolejny wyjaśniam, iż sformułowania „osadzony”, „pozbawienie wolności” czy „cel izolacyjnych” w stosunku do podopiecznych przebywających w izbie przejściowej używa się w odniesieniu do skazanych przebywających w zakładach karnych. Podobnie jak sformułowanie „widzenie” a także „kara”, użyte w Raporcie, to określenia używane w odniesieniu do zakładów karnych. W przypadku zakładów poprawczych nie stosuje się takich określeń.

Stanowisko w sprawie zaleceń

Ad 1. Zbadanie przedstawionych spraw indywidualnych oraz wyeliminowanie ewentualnie stwierdzonych uchybień, w tym stosowania niedozwolonej przemocy przez niektórych wychowawców.

W punkcie - traktowanie nieletnich przez personel wizytowanej placówki: zarzucono pracownikom zakładu, iż chłopcy w tej placówce są „przyzwyczajeni do złego traktowania, w tym również stosowania presji psychicznej i kar cielesnych” a także zalecono dyrektorowi, aby zbadał wszystkie przedstawione sprawy dotyczące wyeliminowania stwierdzonych uchybień w sferze niewłaściwego reagowania pracowników pedagogicznych na opisane w Raporcie „trudne dla personelu” zachowania wychowanków. Stwierdzić należy, że użyte sformułowanie „trudne zachowania” jest w znacznym stopniu nieadekwatne do faktycznych zachowań wychowanków zakładów poprawczych. Wiadomym jest, że zawsze wśród wychowanków zakładów poprawczych jest taka grupa, która z racji bardzo wysokiego poziomu demoralizacji nie akceptuje decyzji sądu - postanowienia o umieszczeniu w zakładach i dlatego nie chce podporządkować się panującym w placówkach zasadom. Młodzież ta, zwykle na terenie placówek podejmuje działania związane ze stawianiem oporu i buntem, skierowane przeciwko instytucjonalnym formom resocjalizacji. Najczęściej adresatami wrogości i agresji tych wychowanków są pracownicy placówek. Młodzież zachowuje się wówczas w sposób wulgarny, demonstracyjny, używa gróźb, zastrasza, podejmuje próby fizycznej agresji wobec pracowników, manipuluje.

Zgodnie z procedurami stosuje się w zakładzie środki przymusu bezpośredniego, które nie są akceptowane przez wychowanków i odbierane są przez nich jako bezpośredni, nieuzasadniony atak na siebie. Czują się wtedy skrzywdzeni i napadnięci. Taka sytuacja jest dla wychowanka tym bardziej dotkliwa im wyższa jest jego subkulturowa pozycja w grupie.

Nie bez znaczenia jest także fakt, że z roku na rok młodzież ta, zyskuje coraz większe wsparcie ze strony środowisk subkulturowych. Charakteryzuje się to tym, że podopieczni placówek resocjalizacyjnych są instruowani w sposobach niewłaściwego wykorzystywania instytucji pomocowych i kontrolnych, w celu osiągnięcia przez nich różnych korzyści. Można przypuszczać, że mogło mieć to miejsce także w tej sytuacji. Potwierdzają to także wypowiedzi samych wychowanków, po wyjeździe przedstawicieli KMP.

Opisane w Raporcie przykłady niewłaściwych zachowań pracowników, w mojej ocenie nie odpowiadają prawdzie. Każda z tych sytuacji opisana jest w sposób subiektywny i tylko przez potencjalne „ofiary” zdarzeń. Ubolewać należy nad tym, że przedstawiciele KMP nie znaleźli sposobności na porozmawianie z pracownikami, uczestniczącymi w wydarzeniach opisywanych w Raporcie. Z dużym prawdopodobieństwem stwierdzić należy, że udało by się wówczas zweryfikować wiele nieprawdziwych informacji podawanych przez wychowanków.

Zbadałem sprawę rzekomego pobicia wychowanka – już wcześniej tj. przed przyjazdem KMP. W tym celu zapoznałem się z wyjaśnieniem wychowawcy i przejrzałem zapis monitoringu obrazujący to zdarzenie. Nie dopatrzyłem się przestępstwa ze strony wychowawcy. Wprawdzie wziął za barki wychowanka, który był agresywny i wulgarny ale trudno to było potraktować jako pobicie – bo tak to zakwalifikowali pracownicy KMP. Na tą okoliczność pracownik sporządził stosowną notatkę i niezwłocznie poinformował o tym zdarzeniu moją zastępcę i pozostałych pracowników. Zatem potraktowanie tego zdarzenia

jako przestępstwo, o którym należało powiadomić prokuraturę uważam za niewłaściwe i nie dające się potwierdzić.

O dwóch zdarzeniach nie wcześniej nie wiedziałem i poinformowali mnie o tym przedstawiciele KMP. Nikt z pracowników ani wychowanków nie zgłaszał takich zdarzeń, a fakt, że miały one podobno miejsce kilka miesięcy wcześniej nie pozwalał na ich wnikliwe zbadanie. Sami wychowankowie stwierdzili, że niepotrzebnie dali się namówić na to, by coś takiego powiedzieć.

Kolejny przypadek to przytrzymanie wychowanka podczas agresywnego zachowania podczas leżenia w łóżku. Podporządkowanie się poleceniom wychowawcy np. w kwestii wcześniejszego (10 min) zgaszenia światła, oznacza uległość, która w tym środowisku uznawana jest za słabość wyszydzana przez pozostałych wychowanków. Poza tym taka drobiazgowość jest nie na miejscu, gdyż zachowanie wychowanka, który np. wstaje z łóżka nie o godzinie 6³⁰ (pobudka) tylko o 6⁴⁰ powinno być traktowane jako nieposłuszeństwo i winny być wyciągane wobec niego konsekwencje. Skoro ma prawo nie spać 10 minut wcześniej to nie ma prawa spać 10 minut dłużej. My tak tego nie traktujemy i nie wyciągamy go z łóżka.

Poza tym w dniu 17 lipca 2014 r., na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich postępowanie w tych sprawach wszczęła Prokuratura Rejonowa w Środzie Śląskiej. To postępowanie nadal trwa i były już w tej sprawie przesłuchania pracowników i wychowanków zakładu.

Ad. 2. Podjęcie działań mających na celu zmianę niesprzyjającej resocjalizacji atmosfery w Zakładzie i zapobieżenie eskalacji stwierdzonych konfliktów między niektórymi wychowankami i wychowawcami.

Sytuacja ta została rozwiązana już w czerwcu. Następnego dnia po kontroli doszło do niespotykanej eskalacji agresji ze strony wychowanków, z którymi rozmawiali pracownicy KMP. Nieletni ci uznali, że są bezkarni i mogą robić, co zechcą. Doszło do agresji w stosunku do nauczyciela i gróźb o zbiorowym nieposłuszeństwie. Ja w tym czasie byłem na konferencji w Kalsku organizowanej przez Biuro Ochrony, Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obronnych Ministerstwa Sprawiedliwości. Kiedy mnie poinformowano o powstałej w placówce sytuacji natychmiast wróciłem do zakładu. Sytuacja była naprawdę bardzo napięta i groźna. Podjąłem decyzję o wystąpieniu z wnioskami o konieczności przewiezienia trzech wychowanków do innych placówek. W wyniku bardzo dobrej i szybkiej reakcji ze strony DWOiP udało się w ciągu kilku godzin załatwić wszystkie formalności związane z przeniesieniem tych nieletnich.

Po tych działaniach sytuacja w placówce wróciła do normy i do dnia dzisiejszego nie ma już takich problemów. Zatem to właśnie ci wychowankowie eskalowali napięcie i prowokowali konflikty z pracownikami. Po ich wywiezieniu pozostali chłopcy nie ukrywali zadowolenia, że już nie muszą być poddawani ich presji.

Ad. 3. Zaprzestanie umieszczania nieletnich w izbie przejściowej, w sytuacji, gdy nie zostają spełnione przesłanki wynikające z przepisu § 44 albo § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia.

Wątpliwości autorów Raportu budziły także kwestie podstaw do umieszczania niektórych wychowanków w izbie przejściowej. Uwagę wzbudzają wpisy dotyczące

sformułowań w księdze ewidencji tj: „ konieczność wyjaśnienia zdarzeń z udziałem wychowanka” lub „wyciszenie emocji”. Rzeczywiście te zapisy były nieprecyzyjne, bo nie zawierały oczywistego dla nas zagrożenia bezpieczeństwa związanego z danym zdarzeniem lub nadmiernym stanem emocjonalnym wychowanka, ale umieszczenie wychowanka w izbie przejściowej było i jest zawsze zgodne z § 44 albo § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia.

Wyjaśniam, że w księdze ewidencji izby przejściowej sygnalizuje się jedynie w krótkiej formie przyczyny umieszczenia wychowanka w momencie, kiedy taka decyzja jest podejmowana. Nie może ona zawierać pełnego opisu stanu wychowanka, opisu sytuacji oraz podjętych decyzji.

Kiedy dochodzi do agresji między wychowankami, do demonstrowania przejawów podkultury więziennej, dewastacji mienia itp. i nie udaje się metodami pedagogicznymi doprowadzić do uspokojenia pobudzonych wychowanków, do szybkiego wyjaśnienia okoliczności zdarzenia, ustalenia ewentualnego agresora, prowodyra, ofiary, konieczne staje się odizolowanie wychowanków. Wychowankowie po takich sytuacjach często nie chcą współpracować w ustalaniu przebiegu zdarzenia i wyjaśnianiu jego przyczyn.

W większości przypadków udaje się perswazją doprowadzić do zaprzestania w/w zachowań. Wychowankowie często nie są w stanie pohamować swoich negatywnych emocji, a także wynikających z nich zachowań. Wiedzą, że w takich sytuacjach izba przejściowa jest dla nich szansą na uspokojenie się i wyjaśnienie zdarzenia. Często także dochodzi do umieszczenia podopiecznego w tym pomieszczeniu na prośbę samego wychowanka. Nie jest to czynność mająca na celu jego dyscyplinowanie, a jedynie sposób na spełnienie jego prośby wynikającej z potrzeby „wyciszenia się”. Te fakty też skrupulatnie są odnotowywane w dokumentacji.

Umieszczenie wychowanków od razu w klasie czy grupie bez pełnego wyjaśnienia okoliczności często byłoby zachowaniem niewłaściwym, stwarzającym potencjalne zagrożenie dla bezpieczeństwa jego i innych wychowanków. Cały proces wyciszania wychowanka umieszczonego w izbie przejściowej, wyjaśniania zdarzeń i przygotowywania go do powrotu do grupy wychowawczej trwa i odbywa się już po dokonaniu wpisu w księgę ewidencji. Uczestniczy w nim wielu pracowników (pedagog, psycholog, wychowawcy, kierownicy działów, dyrektor – w zależności od potrzeb). Czasem na przygotowywanie wychowanka do powrotu do grupy wychowawczej wystarcza kilka godzin, a czasem może trwać nawet kilka dni. Jest to uzależnione od indywidualnych predyspozycji i możliwości wychowanka. Zwracamy uwagę na fakt, że pobyt podopiecznego w tym pomieszczeniu nie może być porównywany do „osadzenia” lecz jest elementem pracy w systemie wychowawczym. Pracę z wychowankiem umieszczonym w izbie przejściowej opisuje się w stosownej dokumentacji.

Jednocześnie zwracam uwagę, że informacja zawarta w Raporcie dotycząca możliwości stosowania przymusu bezpośredniego w sytuacji „groźnego dla chłopca lub otoczenia pobudzenia i zachowania wychowanka, którym nie sposób zaradzić środkami zwykłej perswazji” jest dla nas oczywista. Stosujemy przymus bezpośredni, w sytuacjach koniecznych i zgodnych z obowiązującym systemem prawnym.

Z praktyki pedagogicznej wynika, że w sytuacjach konfliktowych w czasie których podopieczny nie jest w stanie panować nad swoimi emocjami, czasowe izolowanie go od nadmiaru bodźców zewnętrznych jest koniecznością. Wtedy izba przejściowa jest miejscem, gdzie w bezpiecznych warunkach (monitoring, kontakt z pracownikami pedagogicznymi) wychowanek może nabrać dystansu do sytuacji w jakiej się znalazł.

Stosowanie tego sposobu pracy umożliwia nam znaczne ograniczenie działań związanych ze stosowaniem środków przymusu bezpośredniego.

Ad 4. Usunięcie z Regulaminu wychowanka Zakładu Poprawczego w Sadowicach i innych aktów normatywnych ZP zapisów niezgodnych z art. 95 cf u.p.n. oraz zaprzestanie stosowania pozaregulaminowej i niezgodnej w u.p.n. kary wstrzymania przepustek i urlopów na czas nieokreślony.

W czasie kontroli katalog środków dyscyplinarnych i nagród regulaminowych był rzeczywiście nieaktualny. W trakcie opracowywania była modyfikacja regulaminów mająca na celu dostosowanie ich do zmienionych przepisów prawa. Obecne regulaminy te są już aktualne i zgodne z upn.

Było to tylko opóźnienie w dostosowaniu Regulaminu do zmienionych przepisów. To zwykła zwłoka i nie należało tego traktować jako bezprawie. Podobny przypadek zdarzył się samym pracownikom Rzecznika Praw Obywatelskich, którzy Raport przesłali do wiadomości Nadzoru przy Prezesie Sądu Okręgowego we Wrocławiu we wrześniu, mimo że od końca czerwca ten organ już nie istniał.

W kwestii urlopów i przepustek informuję, że: katalogowym wyróżnieniem wychowanka jest wniosek wychowawcy o udzielenie mu przepustki lub urlopu. Wymogiem formalnym udzielenia tej nagrody jest uzyskanie: pozytywnej oceny z zachowania – w przypadku udzielonego urlopu oceny pozytywnej; - w przypadku przepustki – oceny co najmniej dobrej. Niezbędnym warunkiem udzielania przepustki i urlopu jest zgoda opiekunów wychowanka na jego pobyt w środowisku rodzinnym. Brak tej zgody uniemożliwia udzielenie tego wyróżnienia wychowankowi nawet z oceną bardzo dobrą. W związku z tym, prawo wychowanka do korzystania z możliwości wyjazdu na urlop lub przepustkę jest związane z wypełnieniem określonych warunków formalnych. Zwracam uwagę także na fakt, że niemożliwy jest wyjazd wychowanka do środowiska rodzinnego, które w ocenie sędziów i kuratorów rodzinnych oraz pracowników zakładu poprawczego, w sposób negatywny a wręcz patologiczny i destrukcyjny wpływa na przebieg procesu resocjalizacyjnego wychowanka. Nie bierze się wówczas pod uwagę jak długi okres wychowanek przebywa w placówce.

Zarzutem pracowników KMP jest także zwrócenie uwagi na funkcjonowanie „niewymienionym w żadnym dokumencie rodzaju „kary” w zakładzie tj. odbieranie możliwości korzystania z urlopów i przepustek na czas nieokreślony wychowankom, którzy dwukrotnie nie stawili się do placówki w określonym terminie. Zwracam uwagę na fakt, że w żadnym przypadku nie można mówić o stosowaniu kar w postaci nieudzielenia przepustki lub urlopu. Wprawdzie art. 95 cf § 2 precyzuje czas nieudzielenia przepustki lub urlopu ale nie oznacza to, że po upływie tego okresu wychowankowi należy się przepustka lub urlop. Jest to bowiem zgodnie z art. 95 cc § 1 i 2 nagroda, która może być udzielona po spełnieniu określonych warunków.

Jest ściśle określony katalog środków dyscyplinarnych i żaden z nich, nie ma na celu krzywdzenia, poniżania lub stygmatyzowania podopiecznych. Środki te, są jedynie sposobem reakcji na niewłaściwe i niepożądane zjawiska wśród młodzieży. Tak rozumiem, zarówno umieszczenie wychowanka w tzw. grupie warunkowego pobytu, jak i nie udzielanie zgody na kolejny wyjazd poza placówkę.

W perspektywie zwolnienia podopiecznego z zakładu poprawczego i efektywnego usamodzielnienia go w środowisku lokalnym, pracownicy mają obowiązek monitorowania sytuacji w rodzinie. Działania te, sprzężone są ze współpracą z pracownikami socjalnymi,

kuratorami, a także sędziami sądów rodzinnych. Jeżeli mimo wielu wysiłków i prób, nie udaje się wpłynąć na konstruktywne zmiany w środowisku rodzinnym, a proces destrukcji i patologii rodziny pogłębia się, poszukuje się innych, racjonalnych, sposobów na rozwój kompetencji społecznych podopiecznych. Na każdym kroku kierujemy się dobrem wychowanka jak i pragnieniem osiągnięcia przez niego sukcesu społecznego. Pobyt w zakładzie nie ma być formą kary, stygmatyzującej podopiecznego, a szansą na poszukiwanie grup i środowisk korzystnych dla niego. Nie jest zamiarem pracowników ograniczenie wychowankom prawa własności, jak formują to przedstawiciele KMP, lecz znalezienie rozwiązania najbardziej korzystnego z punktu widzenia indywidualnego przebiegu procesu resocjalizacji każdego wychowanka. Zatem zarzut, że opisywane w raporcie działanie pracowników pedagogicznych Zakładu Poprawczego w Sadowicach jest działaniem nieformalnym i naruszającym prawo jest nieuzasadnione.

Ad 5. Przeorganizowanie tzw. Grupy warunkowego pobytu i zasad jej funkcjonowania w sposób zgodny z obowiązującym prawem krajowym i ze wskazaniami pedagogiki resocjalizacyjnej.

Kolejne wątpliwości budziło funkcjonowanie grupy warunkowego pobytu. Grupa warunkowego pobytu nie jest grupą karną, ani grupą stale funkcjonującą, tak jak sugeruje to Raport KMP.

Jest to grupa powoływana tylko w szczególnych okolicznościach dla wychowanków, których potrzeby rozwojowe wymagają zastosowania specjalnych metod resocjalizacyjno-rewalidacyjnych. Są to najczęściej wychowankowie, którzy swoim zachowaniem rażąco lub notorycznie zakłócają normalne funkcjonowanie zakładu i nie poddają się standardowym oddziaływaniom wychowawczym. Celem pobytu wychowanków w tej grupie jest intensyfikacja oddziaływań psychologicznych i pedagogicznych tak, aby zrozumieli oni swoje destrukcyjne zachowanie i chcieli je zmienić. Dlatego w czasie pobytu w tej grupie wychowankami zajmują się pracownicy, którzy swoją wiedzą, doświadczeniem i umiejętnościami potrafią zapewnić osiągnięcie pożądanego zmiany zachowań podopiecznych w jak najkrótszym czasie. Wychowankowie w grupie mają wyraźnie wskazany sposób funkcjonowania prowadzący do tego, aby tę grupę opuścić lub zmienić jej status. Dotychczas grupa ta nigdy nie funkcjonowała dłużej niż 3 miesiące.

Chłopcy w tej grupie nie noszą odzieży własnej, gdyż zgodnie z nowymi przepisami wymaga to zgody dyrektora § 57 ust.2 Rozporządzenia. Ze względu na profil grupy jest ona pozbawiona części wyposażenia, które posiadają inne pomieszczenia. Sprzęt przeznaczony do wykorzystania przez wychowanków grupy spełnia najwyższe wymagania bezpieczeństwa, w tym również przeciwpożarowego. W pomieszczeniach grupy został zainstalowany monitoring techniczny w trosce o życie i zdrowie przebywających tam wychowanków. W 2007 r. doszło w tej grupie do pożaru na skutek podpalenia przez wychowanków. Wyposażenie grupy jest celowe i umożliwia skoncentrowanie się na pracy wychowawczej, terapeutycznej, rewalidacyjnej. Wychowankowie grupy zgodnie z planem dnia obowiązkowo uczestniczą w zajęciach sportowo - gimnastycznych organizowanych na terenie grupy, w sali gimnastycznej, a także na boisku sportowym. Codziennie także organizowane są dla nich spacerunki rekreacyjne połączone z zabawami i aktywnością na świeżym powietrzu.

W miarę pożądanego zmian zachodzących w zachowaniu wychowanków przywracane są podopiecznym tej grupy przywileje i udogodnienia wynikające z regulaminu wychowanka,

w tym także możliwość dowolnego, ale racjonalnego dysponowania swoimi oszczędnościami. Kwestie te regulują przepisy tj. Rozporządzenie § 63 ust. 2 wychowanek może dysponować pieniędzmi „za zgodą wychowawcy”.

Kontrolujący zwracają uwagę na ograniczenia kontaktów tych wychowanków z ich środowiskiem („całą rodziną i znajomymi”) opisując je jako bezprawne i izolujące. Zwracamy uwagę na to, iż jednym z podstawowych zadań zakładu poprawczego jest skuteczna, czasowa izolacja podopiecznych od negatywnych wpływów środowiska, w którym przebywał. Zadanie to realizowane jest poprzez monitoring kontaktów z ściśle określonymi, ważnymi dla podopiecznego osobami. Dbając o to, aby osoby, z którymi kontaktuje się wychowanek nie miały negatywnego wpływu na jego zachowanie i postępy w resocjalizacji. W tym celu wychowawcy szczególnie współpracują z członkami najbliższej rodziny, opiekunami prawnymi oraz innymi ważnymi dla wychowanka osobami. Dyrektor zakładu nie ogranicza kontaktów podopiecznych z jego rodziną.

Ze względu na bezpieczeństwo w zakładzie nie wyeliminujemy tej grupy z funkcjonowania, ale zmienimy formę jej działania.

Ad. 6. Odstąpienie od przeprowadzania kontroli osobistych wychowanków

W punkcie dotyczącym kontroli osobistej: pracownicy KMP zwrócili uwagę na fakt domniemania braku upoważnienia pracowników zakładu do prowadzenia kontroli osobistej. To zalecenie jest niezasadne. W warunkach zakładu poprawczego oczywista wydaje się potrzeba dokonywania tej kontroli przed umieszczeniem wychowanka w izbie przejściowej lub izolacyjnej oraz w izbie chorych ze względu na bezpieczeństwo. Jeżeli przepisy niejednoznacznie regulują te kwestie, to wymagają uściślenia na poziomie ustawy. Zakład poprawczy, jako placówka nie ma możliwości regulowania i wprowadzania zmian w obowiązujących aktach prawnych. Rozporządzenie nie wskazuje też stanowiska pracownika uprawnionego do tej kontroli, mówi jedynie, że kontroli osobistej dokonuje „osoba tej samej płci, co nieletni”(§2 pkt.20), a pracownik ochrony wewnętrznej odnotowuje w książce zmiany fakt przeszukania osobistego nieletniego.

W naszej placówce kontroli osobistej dokonują pracownicy ochrony lub pracownicy pedagogiczni płci męskiej, co jest zgodne z aktualnymi przepisami. Kontroli osobistej dokonuje się w pomieszczeniach bez monitoringu, bez obecności osób postronnych.

Ad 7. Odstąpienie od kontroli rozmów telefonicznych nieletnich przez wychowawców.

Wątpliwości pracowników KMP wzbudzają także fakty, że wychowankowie prowadzą rozmowy telefoniczne w obecności wychowawcy. Działania takie nie stanowią zasady, więc zalecenie to jest tylko częściowo uzasadnione.

Jeżeli wychowanek prowadzi rozmowę telefoniczną z matką, ojcem, opiekunem prawnym lub inną osobą, co do której wychowawca ma przekonanie, że nie będzie ona zaburzać przekazywanymi treściami i informacjami stabilności emocjonalnej wychowanka, zachęcać do podejmowania działań nieformalnych (związanych z subkulturą przestępczą), nie będzie stosować wulgaryzmów, gróźb wobec innych i poruszać tematów obraźliwych, wychowawca nie ingeruje w takie rozmowy. Każda rozmowa telefoniczna jest traktowana jako forma oddziaływania wychowawczego, mającego wpływać na mobilizowanie

wychowanka w jego staraniach do poprawy kontaktu ze środowiskiem zewnętrznym. Odbywa się w pokoju wychowawcy grupy. Z praktyki pracy wynika, że wychowankowie wskutek przekazywanych treści, nie monitorowanych przez wychowawców, wielokrotnie zachowywali się w sposób skrajny (podejmowali próby ucieczki, samookaleczali się, grozili innym wychowankom itp.). Dlatego naszym zdaniem, jako osób sprawujących opiekę nad wychowankiem, pozostawienie całkowitej swobody w czasie rozmów telefonicznych młodzieży, może być zagrożeniem dla wychowanka. Naszym niedopatrzaniem było nieinformowanie sądu zgodnie z art. 66 § 5 upn. o ograniczeniu w kontaktach zgodnych z art. 66 § 4 upn. Wymogi 66 § 5 upn. będą przestrzegane.

Ad. 8. Skrócenie czasu pobytu nieletnich w OPM i określenie maksymalnego czasu trwania umieszczenia w OPM.

Nie kwestionujemy zasadności tego zalecenia. Czas pobytu w OPM powinien być określony. Uwagi pracowników KMP dotyczą zapisów w regulaminie OPM. Nie było bowiem od bardzo dawna przypadku umieszczenia wychowanka w takim pomieszczeniu. Rzeczywiście zapisy w regulaminie OPM nie są precyzyjne i zostaną poprawione, tak by były czytelne i zgodne z przepisami prawa.

Z raportu wynika, że pracownicy KMP potraktowali grupę warunkowego pobytu jako OPM, co jest nieporozumieniem. Grupa warunkowego pobytu to nie jest OPM tylko profil grupy wychowawczej i jak już napisano w punkcie 5 zostanie zmieniona forma jej działania. W odniesieniu do zapisu w Raporcie „wychowanek przebywający w OPM podlega comiesięcznej ocenie z zachowania, otrzymuje kieszonkowe w minimalnej wysokości”. Wyjaśniam, że takie kieszonkowe dotyczy tylko momentu umieszczenia go w OPM, gdyż wówczas ma negatywną ocenę z zachowania. Nie znaczy to, że cały czas otrzymuje kieszonkowe w wysokości wynikającej z najniższej oceny z zachowania (tzw. minimalne kieszonkowe), ale w wysokości wynikającej z oceny z zachowania np. z oceny dobrej. Dla każdej oceny z zachowania comiesięcznie wylicza się minimalną kwotę kieszonkowego. Wysokość kieszonkowego można zwiększyć wychowankom w szczególnych przypadkach np. w formie nagrody. Niemniej jednak doprecyzujemy ten zapis tak by był czytelny. Natomiast traktowanie umieszczenia wychowanka w izbie przejściowej lub OPM jako środka dyscyplinarnego to naszym zdaniem niczym nie uzasadniona zła interpretacja. To, że niektórzy wychowankowie mówili, iż traktują to jako karę, o niczym nie świadczy. Da nich często każde działanie niezgodne z ich oczekiwaniem lub wyobrażeniem jest karą. Tak samo mówią o pobycie w zakładzie poprawczym, a przecież umieszczenie w tej placówce nie jest karą.

Ad 9. Odstąpienie od izolowania wychowanków w izbie chorych, bez diagnozy lekarskiej i ordynowanie leków na receptę wyłącznie przez osoby do tego uprawnione.

To zalecenie jest częściowo zasadne. Nie można tam umieszczać wychowanka z błahych powodów (np. katar).

Natomiast natychmiastowe działania prewencyjne związane z podejrzeniem choroby, w szczególności zakaźnej, wymuszają na pracowniku skierowanie podopiecznego do izby chorych. To jest konsultowane z lekarzem. Faktem jest, iż przebywali tam wychowankowie, u których lekarz później, w trakcie badania nie stwierdził choroby, mimo iż wychowanek wcześniej miał jej objawy lub informował o tym pielęgniarkę. Nasi wychowankowie, co jest charakterystyczne dla tego etapu rozwojowego młodzieży, przedstawiają różne objawy

chorobowe, które ustępują samoistnie. Ma to swoje podstawy w procesach zmian, które pojawiają się w okresie dojrzewania oraz próbach symulowania chorób.

Zwracam uwagę także na fakt, że każdorazowe podanie jakiegokolwiek lekarstwa podopiecznemu jest konsultowane z lekarzem placówki. Wychowankowie badani są przez lekarzy okresowo oraz doraźnie. W każdym tygodniu w gabinecie pielęgniarki odbywają się konsultacje internisty oraz psychiatry. Istnieje także możliwość konsultacji telefonicznej, gdy wymaga tego konieczność. Informacje o podawaniu leku Relanium bez zalecania i konsultacji z psychiatrą są mylne i nie odpowiadają praktyce. Zgodnie z procedurą osobami uprawnionymi do podawania leków, zleconych przez lekarzy, są tylko pielęgniarka oraz wychowawca dyżurny. Dotyczy to także leków stale przyjmowanych przez wychowanków.

Ad. 10. Odstąpienie od praktyki wykonywania testów na obecność substancji odurzających przez pielęgniarkę ZP. Z wyjątkiem sytuacji, w których wykonanie testów zlecił lekarz.

To zalecenie nie jest zasadne. W placówce nie ma zwyczaju przeprowadzenia testów narkotycznych każdorazowo po powrocie wychowanków z wyjazdów. Jednak w przypadku gdy istnieje podejrzenie, że wychowanek jest pod wpływem środków odurzających, izoluje się go i poddaje badaniom testowym. Testy wykonuje pielęgniarka oraz konsultuje z lekarzem zasadność ich wykonania. Zwracamy uwagę też na fakt, że zgodnie z obowiązującą praktyką, wychowankowie poddają się testowi dobrowolnie. O przedsięwziętych działaniach informowani są rodzice oraz opiekunowie prawni podopiecznych telefonicznie przez wychowawcę patrona.

Ad. 11. Zadbanie o to, by na tablicach informacyjnych wszystkich grup dostępne były wszelkie niezbędne informacje dla wychowanków (m.in. adresy instytucji, do których mogą się zwracać takie jak Rzecznik Praw Obywatelskich, porządek dnia i akty normatywne regulujące ich funkcjonowanie w Zakładzie).

Zalecenie jest zasadne, choć wynikało na skutek nieporozumienia. We wszystkich grupach takie informacje są na tablicach informacyjnych. Jednak podczas kontroli w grupie warunkowego pobytu nie było wyeksponowanych informacji dotyczących praw i obowiązków wychowanków, systemu oceniania oraz adresów instytucji stojących na straży praw człowieka, jak jest to w innych grupach. Wyjaśniam więc, że tego dnia odbywały się w grupie zajęcia dotyczące umiejętności poszukiwania zatrudnienia i pisania podań o pracę i cv. Wychowankowie, po tym jak nauczyli się właściwie sporządzać życiorys, postanowili zaprezentować swoje prace na tablicy informacyjnej. W tym celu na czas ekspozycji zostały zdjęte informacje dotyczące praw i regulaminów, a zawieszono efekty pracy wychowanków. Informację tą przekazał osobie kontrolującej wychowawca grupy. Nie wzbudziło to, w osobie kontrolującej zastrzeżeń? Dlatego brak na tablicy tych wszystkich informacji był czasowy i nie powinien stanowić podstaw do wydania tego zalecenia.

Ad. 12. Odstąpienie od wywieszania w publicznych miejscach informacji zawierających dane osobowe wychowanków.

Zalecenie co do zasady jest oczywiste. Jednak w tym przypadku były to pisane przez samych wychowanków wzory dokumentów w ramach zajęć mających na celu naukę pisania podstawowych dokumentów, niezbędnych do złożenia podań o zatrudnienie. Zwracam też

uwagę na fakt, że zamieszczone w pisanych treningowo dokumentach (np. cv) informacje dotyczące danych osobowych były tam za zgodą wychowanków (sami je napisali i tam zawiesili). Równie dobrze mogły to być dane przez nich wymyślone i miały na celu jedynie poznanie sposobu konstruowania dokumentów niezbędnych do zatrudnienia.

Ad. 13. Zamontowanie drzwi chroniących osoby korzystające z WC przed wzrokiem innych osób.

Konieczność zamontowania drzwi w toaletach budzi nasze wątpliwości. Traktujemy wychowanków podmiotowo i szanujemy ich godność osobistą i dlatego w tym miejscu nie ma monitoringu. Jednak względy bezpieczeństwa nakazują ostrożność przy decydowaniu o możliwości zamykania się wychowanka w wc. Z wieloletniej praktyki wynika, że toaleta może być miejscem gdzie wychowankowie dokonują aktów samookaleczeń, prób samobójczych oraz zachowań homoseksualnych. Mając na uwadze działania prewencyjne związane z charakterem placówki uważamy, że bezpieczeństwo wychowanka załatwiającego swoje potrzeby fizjologiczne i bezpieczeństwo wychowanków słabych – narażonych na wykorzystywanie homoseksualne jest ważniejsze niż zachowanie zasady intymności w tym miejscu. Niemniej spróbujemy zamontować wahadłowe zasłony w kabinach wc.

Ad. 14. Wyodrębnienie na terenie warsztatów przebieralni dla wychowanków.

Nie jest to naszym zdaniem konieczne. Niemniej jednak podjęto decyzję o zmianie lokalizacji miejsca, w którym wychowankowie się przebierają. Będą to miejsca, w których wychowankowie nie będą widoczni dla osób postronnych.

Ad 15. Urządzenie izby przejściowej w sposób odpowiadający warunkom pomieszczenia mieszkalnego.

Co do „skromnego urządzenia izby przejściowej” to jest ono podyktowane również względami bezpieczeństwa, ponieważ wychowankowie trafiający do zakładu, jak sugeruje Raport i nasze wieloletnie doświadczenie, przeżywają silny „stres związany z nową sytuacją, mogący nasilać u wychowanków negatywne emocje”. Często jest to również mocno obniżony nastrój, silne przygnębienie, stany depresyjne objawiające się zachowaniem autodestrukcyjnym i agresywnym. Wobec takiego stanu rzeczy właściwe jest posiadanie tylko niezbędnego wyposażenia. Poza tym w izbie przejściowej wychowankowie umieszczani są czasowo tylko w sytuacjach kiedy jest to niezbędnie konieczne. §44 rozporządzenia Przyczyny określające umieszczenie w izbie przejściowej, są zwykle związane z koniecznością zapewnienia wychowankowi szczególnego bezpieczeństwa. Przedmioty osobiste np. długopis, maszynka do golenia, sznurówka a nawet książka często bywały wykorzystywane przez wychowanków w izbie przejściowej do dewastacji pomieszczenia lub zachowań autoagresywnych (połykanie kartek, zapychanie zamków, rozdlubywanie ran, cięcie skóry itp.). Ze względów bezpieczeństwa na pewno nie powinno być doprowadzone do pomieszczenia izby przejściowej napięcie prądu, które będzie w zasięgu wychowanka. Po obserwacji zachowania wychowanka w izbie przejściowej, gdy nie wzbudza to naszych obaw wychowankowie otrzymują do użytku w ciągu dnia materiały piśmiennicze, gazety, książki, radio itp. Założenie, że każdy wychowanek umieszczony w izbie przejściowej powinien posiadać swoje rzeczy osobiste jest naszym zdaniem błędne. Tym właśnie powinna różnić się ze względów bezpieczeństwa izba przejściowa od pomieszczeń mieszkalnych w grupach wychowawczych. Niemniej jednak rozważymy takie doposażenie izby przejściowej, by była

ona bardziej zbliżona do pokoju mieszkalnego, ale tylko w granicach zapewniających tam bezpieczny pobyt wychowanka.

Ad. 16. Modernizację monitoringu w celu archiwizowania nagrań zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W kwestii monitoringu informuję, że krótki czas przechowywania nagrań z monitoringu wynika z przyczyn technicznych, związanych z ilością kamer i możliwościami zainstalowanych rejestratorów. Nie dysponuję też odpowiednimi środkami na kosztowne modernizacje tych urządzeń, umożliwiające przechowywanie zapisów zgodnie z § 105⁵ rozporządzenia. Jeśli będą środki finansowe to, zalecenie to zostanie wykonane.

Ad. 17. Wyznaczenie odrębnego pomieszczenia na widzenia wychowanków z rodzinami i znajomymi oraz zmianę w tym zakresie Regulaminu odwiedzin.

Zastrzeżenia pracowników KMP budzi fakt braku intymnych warunków w czasie wizyt na terenie placówki odwiedzających ich członków rodziny lub znajomych. Odwiedziny wychowanków w placówce są dyskretnie nadzorowane na polecenie dyrektora przez wychowawcę dyżurnego oraz pracowników ochrony. Nie jest tak, że ktoś przebywa wśród odwiedzających, lecz nadzoruje to w sposób umożliwiający swobodne rozmowy, których pracownik nie słyszy. Natomiast nie wyobrażam sobie niekontrolowanego robienia, co się chce podczas odwiedzin. Taka nieostrożność mogła by, np. umożliwić spożywanie alkoholu lub narkotyków. To by było niedopuszczalne. Miejsce wyznaczone do odwiedzin jest stałe, odizolowane od innych pomieszczeń zakładu, a także monitorowane technicznie. Jest to hol przed pomieszczeniami administracyjnymi. Ponieważ odwiedziny wychowanków mają miejsce w soboty lub w niedziele, w tym czasie nie przebywają tam żadni pracownicy administracji oraz inni wychowankowie. Hol jest schludny, jasny, udekorowany pracami wychowanków. Na czas odwiedzin ustawiane są fotele oraz stoliki. Osoby odwiedzające mają możliwość swobodnego skorzystania z toalety, spożywania przywiezionych produktów spożywczych oraz przygotowania gorącego napoju. Zatem to pomieszczenie, niczym nie różni się od np. stołówki.

Ad 18. Zorganizowanie szkoleń dla pracowników placówki z zakresu ochrony praw dziecka w prawie międzynarodowym i krajowym.

Zagadnienia związane z ochroną Praw Dziecka były wielokrotnie poruszane w czasie szkoleń zewnętrznych, w których uczestniczyli pracownicy. W bieżącym roku takie szkolenie zostało zaplanowane dla wszystkich pracowników pedagogicznych oraz pracowników ochrony i jest również odpowiedzią na zalecenie zawarte w Raporcie.

Ad 19. Dostosowanie placówki podczas rozbudowy lub przebudowy budynku do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową.

Wyjaśniam, że zakład jest dostosowany do przebywania w nim podopiecznych z niepełnosprawnością umysłową w stopniu lekkim i umiarkowanym. Osoby z innymi rodzajami niepełnosprawności np. ruchowej, niewidzący, niesłyszący, nie były dotychczas do niego kierowane. Jeżeli do zakładu zostanie skierowana osoba na wózku, z niedowładami kończyn lub innymi fizycznymi ograniczeniami i będzie taka potrzeba, to wydaje się, iż jesteśmy w stanie dostosować sanitariaty oraz zorganizować takie sposoby przemieszczania

się tej osoby, aby była w stanie funkcjonować we wszystkich sferach życia w sposób samodzielny, tak jak inni wychowankowie. Czynienie inwestycji infrastrukturalnych dla takiej sytuacji „na wszelki wypadek” nie jest konieczne. Zwracamy uwagę na fakt, że zakład poprawczy nie jest otwartą instytucją użyteczności publicznej, w związku z tym nie może przebywać w niej osoba postronna.

Poza tym wielokrotnie gościli w obiekcie rodzice wychowanków z ruchową niepełnosprawnością. Systematycznie odwiedzają nas także dzieci na wózkach z NSOSW w Jaskotlu i nie mieliśmy żadnych problemów z zapewnieniem im komfortu swobodnego poruszania się, a także korzystania z sanitariatów. Niestety dla podopiecznych niesłyszących i niewidzących nie mamy stosownych dostosowań infrastrukturalnych. Wyrażamy jednak przekonanie, że jesteśmy w stanie po zasięgnięciu porad specjalistów, dostosować organizacyjnie i architektonicznie placówkę. Jeśli będą w przyszłości prowadzone prace modernizacyjne i zapewnione środki finansowe, to możliwe będzie wtedy wykonanie tego zalecenia.

Ad. 20. Uwzględnienie woli rodziców wychowanków i samych chłopców, co do ich uczestnictwa w nabożeństwach.

W punkcie: prawo do praktyk religijnych kontrolujący zauważyli, że niewłaściwą jest praktyka, aby wszyscy wychowankowie nawet ci niezdeklarowani uczestniczyli w nabożeństwach. Obecnie uczestnictwo w zajęciach organizowanych przez księdza oraz katechetę, rozumiane jest jak udział w zajęciach o charakterze wychowawczym. Poruszane kwestie dotyczą wartości etycznych, prawidłowości w stosunkach międzyludzkich, szacunku dla innych, tolerancji wobec wszystkich wyznań religijnych. Wychowankowie deklarowali pisemnie swoją gotowość do uczestnictwa w praktykach religijnych i jedynie dwóch spośród całej grupy podopiecznych zakładu zdecydowało, że nie chce uczestniczyć we mszach i nabożeństwach katolickich. Nikt nie zmusza nieletnich do uczestniczenia w nabożeństwach. W historii zakładu były też przypadki, kiedy dla potrzeb wychowanków, placówka była odwiedzana przez przedstawicieli Towarzystwa Jezusowego – tzw. świadków Jehowy.

Z poważaniem

Dyrektor
Zakładu Poprawczego
mgr Zbigniew Kwiecień

Do wiadomości:

1. DWOiP Ministerstwa Sprawiedliwości.
2. Prezes Sądu Okręgowego we Wrocławiu.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, 3 listopada 2014r.

Krajowy Mechanizm Prewencji

KMP.573.42.2014.DK

**Pani
Beata Sobocińska
Dyrektor Zespołu Edukacji
i Wychowania
Biuro Rzecznika Praw Dziecka
ul. Przemysłowa 30/32
00-450 Warszawa**

W związku z Pani prośbą z dnia 24 października 2014 r. (nr sprawy ZEW/461/67-3/2014/ZA), w załączeniu uprzejmie przesyłam kopię raportu przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji Zakładu Poprawczego w Sadowicach. Zaznaczam, że sprawa ta nie jest jeszcze zakończona.

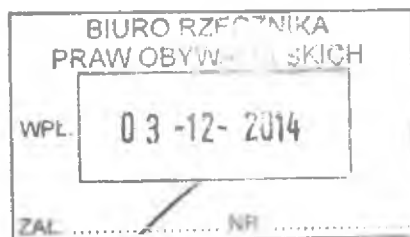
Informuję jednocześnie, że w związku ze zgłoszeniem przez Rzecznika Praw Obywatelskich zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa przez niektórych pracowników Zakładu Poprawczego w Sadowicach, w dniu 17 lipca 2014 r. Prokuratura Rejonowa w Środzie Śląskiej wszczęła postępowanie karne w sprawie przekroczenia przez nich uprawnień. Sprawa ta nadal jest w toku (sygn. akt I Ds. 757/14).

DYREKTOR ZESPOŁU
Justyna Sobocińska
Justyna Sobocińska

Załącznik 1.

Sygn. akt 1 Ds. 757/14

Środa Śląska, dnia 29 listopada 2014 r.

**Biuro Rzecznika Praw
Obywatelskich, Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich
Ryszard Czerniawski
Al. Solidarności nr 77
00-090 Warszawa**

ZAWIADOMIENIE

o umorzenie dochodzenia

dotyczy: 573.42.2014

Sekretariat Prokuratury zawiadamia Państwa, jako osobę, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie, że postanowieniem Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Środzie Śląskiej z dnia 27 listopada 2014 pod sygnaturą akt 1 Ds. 757/14 umorzono dochodzenia w sprawie przekroczenia uprawnień bliżej w nieustalonym okresie czasu od maja do sierpnia 2013r. i w maju 2014 roku na terenie Zakładu Poprawczego w Sadowicach gm. Kąty Wrocławskie przez funkcjonariuszy Służby Więziennej poprzez używanie przemocy wobec wychowanków a w tym:

i tj. o czyn z art. 231 § 1 kk w zw. z art. 157 § 2 kk w zw. z art. 11 § 2 kk – wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa.

REFERENT

Alicja Macewicz

(podpis i stanowisko)

BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 2014 -12- 15

Krajowy Mechanizm Prewencji

KMP.573.42.2014.DK

**Pan
Miroslaw Przybylski
Dyrektor Departamentu Wykonania
Orzeczeń i Probacji w Ministerstwie
Sprawiedliwości
Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa**

Szanowny Panie Dyrektorze

Dziękuję za odpowiedź z dnia 3 października 2014 r. (sygn. DWOiP III 072-27/14/2) na raport przedstawicieli *Krajowego Mechanizmu Prewencji* z wizytacji w Zakładzie Poprawczym w Sadowicach.

Odnosząc się negatywnie do zalecenia KMP nr 10, dotyczącego konieczności odstąpienia od praktyki wykonywania testów na obecność substancji odurzających przez pielęgniarkę ZP, z wyjątkiem sytuacji, w których wykonanie testów zleci lekarz, wskazał Pan na przepisy rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości, które nie dają uprawnień pielęgniarkom zatrudnionym w zakładach poprawczych czy schroniskach dla nieletnich do wykonywania tego typu testów.

Krajowy Mechanizm Prewencji nie podważa oczywiście zasadności wykonywania testów diagnostycznych w razie podejrzeń, że osoby umieszczone w wymienionych placówkach wprowadziły się w stan upojenia alkoholowego czy odurzyły się innymi substancjami. Chodzi jednak o to, by żadne badanie, niezależnie od stopnia jego skomplikowania, nie było wykonywane bez zlecenia lekarskiego.

Pielęgniarka, aby wykonać większość świadczeń, do których jest uprawniona, musi otrzymać zlecenie lekarskie wpisane do dokumentacji pacjenta. Bez takiego zlecenia pielęgniarka może wykonywać niektóre świadczenia, w tym diagnostyczne, enumeratywnie wymienione we wskazywanym w raporcie rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 listopada 2007 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 210, poz. 1540) w sprawie rodzaju i zakresu świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych udzielanych przez pielęgniarkę albo połączną samodzielnie bez zlecenia lekarskiego. Nie obejmują one testów wykonywanych w wizytowanej placówce.

Nie jest zrozumiałe przy tym uznanie przez Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji Ministerstwa Sprawiedliwości, że omawiane testy nie są świadczeniami diagnostycznymi. Tym bardziej, że ich celem jest właśnie diagnoza stanu nieletniego. Argumentem dla tego stanowiska nie może być łatwość ich wykonania, o jakiej Pan wspomniał w uzasadnieniu opinii Departamentu. Rozwój narzędzi badawczych w kierunku uproszczenia ich stosowania, nie może być bowiem przesłanką do uznania, że ich zastosowanie na nieletnich bez zlecenia lekarskiego wyłącza bezprawność tej czynności. Obecnie w aptekach, również bez recepty można kupić sporo testów do samodzielnego ich wykonania przez osoby, które nie mają wiedzy medycznej. Nie oznacza to jednak, że badania zmierzające do tych samych ustaleń, ale wykonane przez pielęgniarkę, przestają być świadczeniami diagnostycznymi i przestają się do nich odnosić przepisy wskazanego wyżej rozporządzenia.

Uprawnienia kuratora sądowego, na które Pan wskazał, są umocowane w akcie wyższego rzędu niż rozporządzenie i nie można ich rozciągać na osoby niewymienione w ustawie z dnia 26 października 1982 r. *o postępowaniu w sprawach nieletnich* (Dz. U. z 2014 r., poz. 382 j.t., zwana dalej: u.p.n.). Przepis art. 70b u.p.n. nie daje możliwości nikomu innemu niż właśnie kurator sądowy sprawujący nadzór nad nieletnim, zobowiązania go do poddania się badaniu (przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego), w celu ustalenia w jego organizmie obecności alkoholu lub innego środka użytego w celu wprowadzenia się w stan odurzenia. Ustawodawca wyraźnie pominął inne osoby sprawujące nadzór nad nieletnimi np. personel zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (w tym pielęgniarki). Co więcej, Minister Sprawiedliwości dodatkowo wydał w dniu 10 kwietnia 2012 r. rozporządzenie *w sprawie warunków i sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu lub innego środka użytego w celu wprowadzenia się w stan odurzenia w organizmie nieletniego* (Dz. U. z 2012 r., poz. 468), w którym – co jest istotne z perspektywy dowolności, z jaką postępuje się w wizytowanych przez KMP placówkach przy podejmowaniu decyzji i w procesie badania nieletnich – określono również sposób dokumentowania i weryfikacji tych badań. Przykład kuratora sądowego jest więc niczym innym, jak kolejnym argumentem stanowiącym o zasadności zalecenia Mechanizmu w omawianym obszarze, w którym – co warto ponownie podkreślić – wskazane jest, jak w świetle obowiązujących przepisów prawa móc jednak podejmować działania w przypadku odurzenia się nieletniego przebywającego w placówce nadzorowanej przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Jednocześnie zwracam Pana uwagę na stanowisko Departamentu w zakresie kwestii poszanowania godności osobistej nieletnich przebywających w Zakładzie Poprawczym w Sadowicach. Odnosząc się do zalecenia KMP nr 13, dotyczącego zamontowania drzwi chroniących osoby korzystające z WC przed wzrokiem innych osób, stwierdził Pan jego zasadność, wskazując na konieczność zapewnienia prywatności i intymności w zakresie w jakim nie wpływa to na bezpieczeństwo i porządek w placówce. Z niezrozumiałych względów natomiast, zaraz po tej wypowiedzi, pozostawia Pan w gestii samego dyrektora Zakładu rekomendację nr 14 dotyczącą zapewnienia intymności wychowankom przebierającym się na terenie warsztatów, poprzez

wyodrębnienie przebierałni. Jak wskazano w raporcie Mechanizmu – rozbierają się oni na korytarzu, gdzie są widziani m.in. przez personel płci żeńskiej. W przedmiotowym przypadku nie chodzi wyłącznie o komfort czynności przebierania się, na który Pan wskazał, ale również o poszanowanie godności osobistej nieletnich. Zaznaczam przy tym, że chłopcy przebierali się przy przedstawicielce KMP, która w tym samym czasie wykonywała ogląd warsztatów podczas wizytacji i dla niej też była to trudna oraz zaskakująca sytuacja.

Mając na względzie powyższe, uprzejmie proszę o ponowne przeanalizowanie stanowiska Departamentu w zakresie opisanych zaleceń.

Z poważaniem

Dorota Krzysztoń

Główny specjalista

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, 2015 -01- 07

Krajowy Mechanizm Prewencji

KMP.573.42.2014.DK

**Prokuratura Rejonowa
w Środzie Śląskiej
ul. Parkowa 1
55-300 Środa Śląska**

Działając na podstawie art. 13 ust.1 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1648) zwracam się z uprzejmą prośbą o nadesłanie akt sprawy o sygnaturze 1 Ds. 757/14.

Z poważaniem

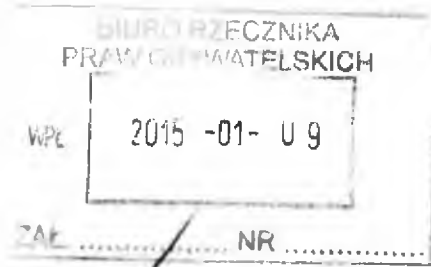
Dorota Krzyżtoń

Główny specjalista

Warszawa, dnia 7 stycznia 2015 roku

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
Al. Ujazdowskie 11
00-950 WARSZAWA Skr. Poczt. 33
Centrala tel. 52 12 888

DWOiP III 072 - 27/14 /7
150707 - 01434

Pani

Justyna Róża Lewandowska

Dyrektor Zespołu

Krajowego Mechanizmu Prewencji

Al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

Przebieganie Pani Dyrektora

W odpowiedzi na pismo Głównego Specjalisty - Pani Doroty Krzysztoń, z dnia 15 grudnia 2014 roku (sygn. KMP-573.42.2014.DK), w którym polemizuje z przedstawionym przez DWOiP poglądem dotyczącym m.in. uprawnień personelu medycznego (pielęgniarek) zatrudnionych w Zakładzie Poprawczym w Sadowicach do wykonywania testów panelowych wychowanków na obecność środków odurzających, uprzejmie przedstawiam poniższe stanowisko.

Zakłady poprawcze w ramach prowadzonej działalności resocjalizacyjnej wobec wychowanka, mają za zadanie m.in. zapobiegać i przeciwdziałać nabywaniu i spożywaniu napojów alkoholowych przez wychowanków oraz środków odurzających i psychotropowych (zgodnie z § 58 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich – j.t. Dz. U. z 2014r. poz. 1054). Ponadto ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (j.t. Dz. U. z 2012r. poz. 124) w art. 5 ust. 2 pkt 6) przewiduje, że zadania w zakresie przeciwdziałania narkomanii są realizowane, w zakresie określonym w ustawie także przez zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich. W oparciu o delegację ustawową zawartą w art. 29 ust. 2 ww. ustawy zostało wydane rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 maja 2007r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu postępowania leczniczego, rehabilitacyjnego i reintegracyjnego w stosunku do osób uzależnionych umieszczonych w zakładach

poprawczych i schroniskach dla nieletnich (Dz.U. z 2007r., Nr 93, poz. 627). Przepisy tego uregulowania (§ 1, 2) wskazują, iż leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych umieszczonych w zakładach poprawczych prowadzi się w oddzielnych zakładach typu resocjalizacyjno- terapeutycznego. Natomiast § 3, który odnosi się do wszystkich zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich, wskazuje sposób ustalania używania środków odurzających przez osoby umieszczone w tych placówkach. Wśród nich oprócz rozmów, obserwacji, wyników badań lekarskich i psychologicznych, danych z dokumentacji dotyczącej nieletnich wymienia się również wyniki testów diagnostycznych. Jeżeli powyższe czynności uzasadnią stwierdzenie faktu używania środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych przez nieletniego umieszczonego w zp lub sdn poddaje się go szczegółowym badaniom lekarskim i psychologicznym. Potwierdzenie uzależnienia i jego stopnia oraz potrzeby leczenia w zakładzie opieki zdrowotnej lub skierowania albo przeniesienia do zakładu resocjalizacyjno- terapeutycznego decydować będzie o dalszych działaniach uprawnionych podmiotów. Możliwość ustalania używania przez wychowanków placówki środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych jest koniecznym elementem do wykonania przez placówki obowiązku wynikającego z ustawy *o przeciwdziałaniu narkomanii* i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie *zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich* oraz powyżej przytoczonego rozporządzenia z dnia 17 maja 2007r.

Należy zauważyć, iż powyższe rozporządzenie nie wskazuje podmiotów uprawnionych do wykonania testów diagnostycznych. Określone w nim podstawy ustalenia używania przez nieletnich m.in. środków odurzających uzasadniają przyjęcie, że poza wskazanymi w § 3 ust. 1 pkt 2, 3 i 4 - lekarzem, psychologiem, osobami uprawnionymi do wglądu w dokumentację nieletniego, zapisy pozostałych sposobów dotyczą bliżej nie określonego kręgu osób zatrudnionych w placówce (kwestia rozmów i obserwacji zachowania nieletniego od chwili przyjęcia - pkt 1 oraz wykonania testów diagnostycznych - pkt 5). Oznacza to, że w świetle aktualnie obowiązujących przepisów dopuszczalne jest wykonanie testów przez pracownika zakładu/schroniska, nawet nie będącego pielęgniarką, bez potrzeby zlecenia lekarza.

W ocenie DWOiP do nieletnich umieszczonych w zakładach poprawczych i schroniskach, w stosunku do których wykonywane są testy panelowe (bo tylko ten sposób badania jest wykorzystywany w placówkach) nie można stosować przepisów

ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o *prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta* (j.t - Dz.U. z 2012r. poz. 159, ze zm.), do których odwoływali się przedstawiciele KMP podczas spotkania w Schronisku dla Nieletnich w Warszawie Okęciu w dniu 18 listopada 2014r.

Zgodnie z ww. ustawą pacjentem jest osoba zwracająca się o udzielenie świadczeń zdrowotnych lub korzystająca ze świadczeń zdrowotnych udzielanych przez podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych lub osobę wykonującą zawód medyczny. W żadnym wypadku nie można więc uznać, iż nieletni przebywający w placówce jest pacjentem, podobnie wykonywanie testu nie jest świadczeniem zdrowotnym. Wydaje się, że gdyby było ono świadczeniem medycznym to ani policja, ani kurator nie powinni mieć uprawnienia do ich wykonywania, gdyż nie są podmiotami uprawnionymi do udzielania świadczeń medycznych. Zapisy tych ustaw byłyby wewnętrznym sprzeczne.

Przytaczane więc w raportach KMP rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 listopada 2007r. w *sprawie rodzaju i zakresu świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych udzielanych przez pielęgniarkę albo położną samodzielnie bez zlecenia lekarskiego* (Dz.U. z 2007r., Nr 210, poz.1540), zdaniem DWOiP nie może mieć zastosowania w kwestii ustalenia używania przez wychowanków zp i sdn środków odurzających.

Na podkreślenie zasługuje też fakt, że oba akty prawne, zarówno na które powołuje się KMP, jak i z którego DWOiP i dyrektorzy placówek wywodzą prawo do wykonywania testów panelowych przez pracowników medycznych (w głównej mierze) mają rangę rozporządzenia i na tej podstawie nie można mówić o nie zgodności aktu niższego rangą – rozporządzenia, z aktem o charakterze np. ustawowym. Zgodnie zaś z art. 87 ust. 1 Konstytucji źródłem powszechnie obowiązującego prawa są również rozporządzenia.

Pragnę również wyjaśnić, iż przywołana w piśmie z dnia 3.10.2014r. możliwość wykonania testów przez kuratora sądowego została źle zrozumiana. Absolutnie uprawnienia tego, nadanego kuratorowi sądowemu przez ustawę, DWOiP nie odnosił do innych podmiotów. Odwołanie się do tego przykładu miało jedynie na celu podkreślenie niemedycznego charakteru czynności polegającej na „wykonaniu” tego rodzaju testu. Ponadto błędna jest interpretacja Pani Doroty Krzysztoń odnośnie art. 70b upn. Przepis ten dot. wyłącznie nieletnich, wobec których sąd orzekł środek wychowawczy w postaci nadzoru kuratora sądowego, a nie umieszczenia

w zakładzie poprawczym. Nieletni taki pozostaje nadal w swoim środowisku domowym, stąd też ustawodawca nie mógł wskazać jako uprawnionych oprócz kuratora do wykonania testów również personelu zakładu poprawczego, gdyż nie sprawują oni nadzoru nad takimi nieletnimi. Kurator sądowy nie ma uprawnienia do badania innych nieletnich niż ci, nad którymi sprawuje on nadzór z mocy orzeczenia sądu.

Ponadto należy pamiętać, iż zgodnie z art. 31a *upn* nieletni posiada uprawnienie do złożenia zażalenia na czynności naruszające jego prawa, dodatkowo § 57 ust. 1 pkt 12 rozporządzenia *w sprawie zpsd* umożliwia wychowankowi składanie skarg. Powyższe przepisy, wystarczająco zdaniem DWOiP zabezpieczają prawa nieletnich w zakresie prawidłowego wykonania testów.

Stanowiska DWOiP w zakresie zasadności zaleceń KMP nr 13 i 14 nie są ze sobą sprzeczne. Wykonywanie czynności fizjologicznych przez nieletnich w pomieszczeniu bez przesłon/drzwi niewątpliwie narusza ich prawo do intymności i poszanowania godności osobistej. Natomiast czym innym jest przebieranie się nieletnich na terenie warsztatów w odzież ochronną. Nieletni nie zdejmują wtedy całej garderoby, ograniczają się zazwyczaj do zdjęcia spodni dresowych, ew. bluzy (zawsze pozostają w bieliznie i podkoszulce). Bez wątplenia oba zalecenia dotyczą diametralnie dwóch różnych sytuacji, stąd też i różne stanowiska DWOiP.

Mając na uwadze powyższe, DWOiP nie widzi podstaw do zmiany stanowiska.

2 puczina

ZASTĘPCA DYREKTORA
Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji

SSO Jolanta Zagajewska
p.o. naczelnika wydziału
wykonania orzeczeń rodzinnych i nieletnich

RPW/2420/2015 N
Data: 2015-01-15

Środa Śląska, 13.01.2015r

PROKURATURA REJONOWA
W ŚRODZIE ŚLĄSKIEJ
ul. Parkowa 1
55-300 Środa Śląska
tel. (071) 317-31-46, fax. 317-34-55

ORYGINAŁ

1Ds757/14

dot.KMP.573.42.2014.DK

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2015 -01- 15
ZAL.	DS 1 t NR .....

Biuro Rzecznika Praw
Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Odpowiadając na pismo z dnia 07.01.2015r w załączeniu uprzejmie przesyłam akta główne 1Ds.757/14 zakończone umorzeniem dochodzenia w sprawie przekroczenia uprawnień przez wychowawców Zakładu Poprawczego w Sadowicach.

sol.
1 tom akt

PROKURATOR REJONOWY

Zbigniew Zarkowski

g.sz

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Irena Lipowicz

Warszawa, 30-III. 2015

KMP.573.42.2014.DK

Pan

Cezary Grabarczyk

Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze

W związku z pełnieniem przez Rzecznika Praw Obywatelskich funkcji Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele KMP wizytują między innymi zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich.

Zadaniem personelu tych instytucji, w ramach prowadzonej działalności resocjalizacyjnej, jest między innymi zapobieganie oraz przeciwdziałanie nabywaniu i spożywaniu przez wychowanków napojów alkoholowych oraz środków odurzających i psychotropowych. W toku wizytacji KMP ustalono, że w tym celu w części placówek wychowawczy lub pielęgniarki w nich zatrudnione, przeprowadzają badania na obecność alkoholu, substancji odurzających lub psychotropowych w organizmie nieletnich.

Nie podważając zasadności wykonywania testów diagnostycznych w razie podejrzeń, że osoby umieszczone w tych placówkach wprowadziły się w stan upojenia alkoholowego czy odurzyły się innymi substancjami, należy wskazać, iż **żadne badanie, niezależnie od stopnia jego skomplikowania, nie powinno być jednak wykonywane bez wyraźnego uprawnienia ustawowego dla osób go wykonujących. Przepisy wykonawcze z kolei winny określać sposób dokumentowania testów i możliwość zweryfikowania ich wyników, które stanowią prawną gwarancję ochrony interesów nieletniego.**

W mojej ocenie pielęgniarka, aby wykonać większość świadczeń, do których jest uprawniona, musi otrzymać zlecenie lekarskie wpisane do dokumentacji pacjenta. Bez takiego zlecenia może ona wykonywać niektóre świadczenia, w tym diagnostyczne, enumeratywnie wymienione w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 listopada 2007 r. w sprawie rodzaju i zakresu świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych udzielanych

przez pielęgniarkę albo położną samodzielnie bez zlecenia lekarskiego (Dz. U. z 2007 r. Nr 210, poz. 1540). Nie obejmują one jednak testów wykonywanych w wizytowanych placówkach.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. *o postępowaniu w sprawach nieletnich* (Dz. U. z 2014 r. poz. 382) nie daje możliwości nikomu innemu niż kurator sądowy sprawujący nadzór nad nieletnim, zobowiązania go do poddania się badaniu (przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego), w celu ustalenia w jego organizmie obecności alkoholu lub innego środka użytego w celu wprowadzenia się w stan odurzenia (art. 70b ustawy). Ustawodawca wyraźnie pominął inne osoby sprawujące - zgodnie z postanowieniem sądu - nadzór nad nieletnimi, w tym personel zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, w kontekście mojego stanowiska wyrażonego wcześniej, że w związku ze wskazanymi wyżej uprawnieniami kuratora sądowego, Minister Sprawiedliwości wydał w dniu 10 kwietnia 2012 r. rozporządzenie *w sprawie warunków i sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu lub innego środka użytego w celu wprowadzenia się w stan odurzenia w organizmie nieletniego* (Dz. U. z 2012 r. poz. 468), w którym - co jest istotne z perspektywy dowolności, z jaką postępuje się w wizytowanych przez KMP placówkach przy podejmowaniu decyzji i w procesie badania nieletnich - określono również sposób dokumentowania i weryfikacji tych badań.

Tymczasem zgodnie ze stanowiskiem dyrektora Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji (dalej: DWOiP) w Ministerstwie przez Pana kierowanym, zawartym w piśmie z dnia 3 października 2014 r. (sygn. DWOiP III 072 - 27/14/2/141003-00464) oraz w odpowiedzi z dnia 7 stycznia 2015 r. (sygn. DWOiP III 072 - 27/14/7/150107-01434), podstawą działania kadry zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich w opisywanym obszarze, są ogólne wskazania dotyczące zadań tego typu placówek w zakresie przeciwdziałania narkomanii [art. 5 ust. 2 pkt 6 i art. 29 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. *o przeciwdziałaniu narkomanii* (Dz. U. z 2012 r., poz. 124, ze zm.)] oraz wskazania związane z przeciwdziałaniem nabywaniu i spożywaniu napojów alkoholowych przez wychowanków oraz środków odurzających i psychotropowych [§ 58 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. *w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1054)].

Zastępca dyrektora DWOiP wskazała również na § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 maja 2007 r. *w sprawie szczegółowych warunków i trybu postępowania leczniczego, rehabilitacyjnego i reintegracyjnego w stosunku do osób uzależnionych umieszczonych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich* (Dz. U. Nr 93, poz. 627). Zgodnie w treścią wskazanego przepisu: *Używanie środków odurzających,*

substancji psychotropowych lub środków zastępczych przez osoby umieszczone w zakładach poprawczych i w schroniskach dla nieletnich ustala się na podstawie:

- 1) rozmów i obserwacji zachowania od chwili przyjęcia;*
- 2) wyników badań lekarskich;*
- 3) wyników badań psychologicznych;*
- 4) danych zawartych w dokumentacji dotyczącej nieletnich;*
- 5) wyników testów diagnostycznych.*

Wspomniana zastępca dyrektora DWOiP przyznała, że powyższe rozporządzenie nie wskazuje podmiotów uprawnionych do wykonania testów diagnostycznych, jednocześnie uznając, że jest to „*blżej nie określony krąg osób zatrudnionych w placówce*”. Ponadto wskazała, iż badanie alkomatem czy testem panelowym, jakie jest wykorzystywane do sprawdzenia obecności substancji odurzających w organizmie w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich nie wymagają szczególnej wiedzy czy kwalifikacji w związku z tym może je przeprowadzić każda osoba.

Nie sposób się z tym stanowiskiem zgodzić. W przypadku badania na obecność alkoholu lub innego środka użytego w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, ustawodawca wyraźnie upoważnił kuratora sądowego do przeprowadzania tego rodzaju badań. Minister Sprawiedliwości w rozporządzeniu z dnia 10 kwietnia 2012 r. wskazał na rodzaje badań (badanie wydychanego powietrza, badanie śliny, badanie krwi) oraz właściwe osoby do ich przeprowadzenia. Jednocześnie określił procedurę badania i możliwość weryfikacji wyniku wskazanego przez alkomat czy test panelowy, poprzez badanie krwi, gdyż jest to metoda najpewniejsza. Dodatkowo zastrzegł obecność określonych osób podczas przeprowadzania badań (rodzice lub opiekun, nauczyciel, przedstawiciel powiatowego centrum pomocy rodzinie czy przedstawiciel organizacji społecznej). Tak określona procedura wykonania badań ma odpowiednio zabezpieczyć prawa nieletniego przed poniesieniem negatywnych konsekwencji w przypadku błędnego wskazania alkomatu czy testów panelowych. Takiego zabezpieczenia i procedury nie przewidziano dla nieletnich znajdujących się w placówkach resocjalizacyjnych, a przecież ich sytuacja nie powinna być określona w sposób mniej korzystny niż nieletnich, nad którymi nadzór sprawuje kurator sądowy. Okoliczność, który podmiot nadzoruje nieletniego nie uzasadnia różnicowania sytuacji nieletnich.

Reasumując, stanowisko kierownictwa DWiOP, że badania na obecność alkoholu w organizmie są badaniami nie wymagającymi wiedzy i kwalifikacji i w związku z tym może je przeprowadzić każda osoba, a procedura złożenia skargi odpowiednio zabezpiecza prawa nieletniego, jest nieprawidłowe i nie chroni należycie ich konstytucyjnych praw i wolności.

Biorąc pod uwagę powyższe, zwracam się do Pana Ministra z prośbą o podjęcie inicjatywy ustawodawczej mającej na celu ustawowe wskazanie podmiotów upoważnionych do

przeprowadzania badań: na obecność alkoholu, środków odurzających i psychotropowych w organizmie nieletnich przebywających w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich, jak również określenie w aktach wykonawczych warunków i sposobu przeprowadzania tych badań, sposób ich dokumentowania i weryfikacji.

Z powrotem

Zeme Jipom

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
SEKRETARZ STANU

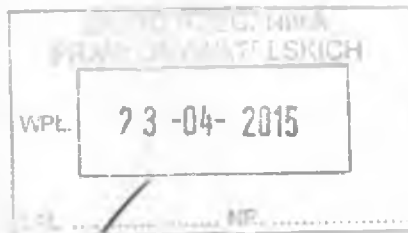

Warszawa, dnia 2 kwietnia 2015 roku

DWOiP-III-072-7/15/6

(dot. KMP.573.24.2014.DK)

150422-00490

Pani

Irena Lipowicz

Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowna Pani Rzeczniku!

W odpowiedzi na Pani pismo z dnia 30 marca 2015 roku, w którym przedstawiona została prośba o podjęcie inicjatywy ustawodawczej mającej na celu ustawowe wskazanie podmiotów upoważnionych do przeprowadzania badań: na obecność alkoholu, środków odurzających i psychotropowych w organizmie nieletnich przebywających w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich uprzejmie informuje, iż Ministerstwo Sprawiedliwości opracowało założenia projektu ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz niektórych innych ustaw.

Celem tej regulacji jest m.in. zapewnienie konstytucyjności rozwiązań w zakresie praw i obowiązków nieletnich umieszczonych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich. W założeniach tego projektu przewidziano wprowadzenie nowych zapisów uzupełniających obowiązki nieletniego przebywającego w zakładzie lub schronisku o poddaniu się w uzasadnionych przypadkach badaniom na obecność w organizmie alkoholu lub innego środka użytego w celu wprowadzenia się w stan odurzenia. Ponadto w części dot. zasad zapewnienie bezpieczeństwa i porządku w zakładzie poprawczym i schronisku dla nieletnich znajdują miejsce przepisy dotyczące przeprowadzania przez pracownika pedagogicznego lub pracownika medycznego tychże badań.

Zakres ww. założeń oprócz pierwotnie przewidzianych projektem objął również - m.in. na skutek zgłoszonych podczas prowadzonych konsultacji społecznych uwag przez Panią Rzecznik - zagadnienia dotyczące uregulowania w akcie rangi ustawy kwestii monitoringu wizyjnego w miejscach detencji nieletnich, czy przesłanek wykonywania kontroli osobistej nieletnich.

Znaczny obszar jaki reguluje projekt założeń i fakt, że będą one wpływać na pracę instytucji podległych różnym resortom powoduje, iż prace są żmudne i czasochłonne. Aktualnie, po przeprowadzeniu konsultacji społecznych, konsultacji międzyresortowych i przeprowadzonej w dniu 24 czerwca 2014 roku konferencji uzgodnieniowej, trwa analiza zgłoszonych po niej uwag.

Podjęcie przez Ministerstwo Sprawiedliwości już w 2013 roku prac legislacyjnych we wskazanych przez Panią obszarach stanowi o uzasadnieniu zasadnego uprządkowanie obowiązujących przepisów dotyczących postępowania w sprawach nieletnich w takim zakresie, aby zapewnić ich konstytucyjność.

Natomiast w związku z przedstawionym w piśmie z dnia 30 marca 2015 roku stanowiskiem należy stwierdzić, iż analiza art. 70 b ustawy z dnia 26 października 1982 roku *o postępowaniu w sprawach nieletnich* (j.t. Dz. U. z 2014r., poz. 382) oraz wydanych na jego podstawie przepisów wykonawczych tj. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 kwietnia 2013 roku *w sprawie warunków i sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu lub innego środka użytego w celu wprowadzenia się w stan odurzenia w organizmie nieletniego* (Dz. U. z 2012r., poz. 468), jednoznacznie wskazuje, iż mają one jedynie zastosowanie do czynności kuratora sądowego wykonywanych w związku z orzecznym przez sąd środkiem wychowawczym w postaci nadzoru kuratora nad nieletnim. Mając na uwadze charakter tych przepisów nie można podzielić przedstawionego w piśmie Pani Rzecznik argumentu, jakoby z ich treści wynikało, że ustawodawca wyraźnie pominął inne osoby sprawujące – zgodnie z postanowieniem sądu – nadzór nad nieletnimi, w tym personel placówki. Dodatkowo można zauważyć, iż nadzór kuratora sądowego to odrębny rodzaj środka wychowawczego określony w art. 6 pkt 5 upn, natomiast umieszczenie w zakładzie poprawczym następuje na podstawie innego przepisu – art. 6 pkt. 10 upn. Oznacza to, że w stosunku do nieletnich, co do których orzeczono najsurowszy środek przewidziany w upn - środek poprawczy, kurator nie posiada umocowania do wykonywania czynności określonych w przywołanym powyżej rozporządzeniu.

Odnosząc się natomiast do szczegółowych rozwiązań funkcjonujących obecnie w obrocie prawnym w zakresie przeprowadzania badań alkomatem, czy też testami na zawartość środków odurzających i psychotropowych w organizmie nieletnich oraz osób uprawnionych do ich wykonania należy stwierdzić, iż na gruncie ustawowym brak jest obecnie regulacji, które wprost upoważniałyby pracowników zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich do ich przeprowadzania. Uprawnienia te są w sposób pośredni

wywodzone z przepisów regulujących realizację zadań powierzonych zakładom poprawczym i schroniskom (m.in. rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich – j.t. Dz. U. z 2014r. poz. 1054, rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 maja 2007r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu postępowania leczniczego, rehabilitacyjnego i reintegracyjnego w stosunku do osób uzależnionych umieszczonych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich - Dz. U. z 2007r., Nr 93, poz. 627).

W świetle powyższego należy uznać, iż konstrukcja taka może budzić uzasadnione wątpliwości w zakresie konstytucyjnych praw i wolności szczególnie wobec innych regulacji dotyczących tej problematyki (np. Kodeks karny wykonawczy). Jednakże, co również zauważa Pani w przedmiotowym piśmie, w ramach prowadzonej działalności resocjalizacyjnej zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich nie można podważyć zasadności wykonywania testów w razie podejrzeń, że osoby umieszczone w tych placówkach wprowadziły się w stan upojenia alkoholowego czy odurzyły się innymi substancjami. Oczywiście dla zapewnienia konstytucyjności tego rozwiązania zasadnym jest zamieszczenie w akcie rangi ustawy zapisów, które w sposób wyraźny wskażą osoby uprawniony do ich wykonywania. W celu zapewnienia tego, Ministerstwo Sprawiedliwości podjęło stosowne prace legislacyjne.

SEKRETARZ STANU
w Ministerstwie Sprawiedliwości

Jerzy Kozdroń

BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 2015 -07- 16

Krajowy Mechanizm Prewencji

KMP.573.42.2014.DK

Pan
Zbigniew Stępień
Dyrektor Zakładu Poprawczego
w Sadowicach
ul. Szkolna 10
55-080 Katy Wrocławskie

Szanowny Panie Dyrektorze,

Uprzejmie informuję, że w związku z treścią ubiegłorocznego raportu przedstawicieli *Krajowego Mechanizmu Prewencji* z wizytacji w Zakładzie Poprawczym w Sadowicach, toczyła się m.in. korespondencja z Ministerstwem Sprawiedliwości oraz postępowanie karne (sygn. Ds. 757/14 Prokuratury Rejonowej w Środzie Śląskiej), dotyczące okoliczności wskazywanych przez niektórych wychowanków placówki.

Ponieważ Pana odpowiedź na raport (L.dz. 648/2014) miała w znacznej mierze polemiczny charakter, zwracam uwagę, że zdecydowana większość zaleceń w nim zawartych, została uznana za zasadne przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Ponieważ otrzymał Pan do wiadomości pismo Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2014 r. (sygn. DWOiP III 072-27/14/2 141003-00464) w tej sprawie, uprzejmie proszę o enumeratywne wskazanie aktualnego stanu realizacji rekomendacji Mechanizmu.

Mając na względzie zalecenie nr 10, należy zaznaczyć, że Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpiła do Ministra Sprawiedliwości w dniu 30 marca 2015 r. w sprawie kwestii podmiotów upoważnionych do przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających i psychotropowych w organizmie nieletnich przebywających w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich. W udzielonej w dniu 21 kwietnia 2015 r. odpowiedzi (DWOiP-III-072-7/15/6), Jerzy Kozdroń – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości stwierdził, że *cyt. na gruncie ustawowym brak jest obecnie regulacji, które wprost upoważniałyby pracowników zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich do przeprowadzania*. Minister zgodził się też z krytyką wyprowadzania ich w sposób pośredni z aktów normatywnych o niższej randzie, wskazywanych m.in. w przekazanym Panu piśmie Ministerstwa Sprawiedliwości i zapowiedział podjęcie w tej sprawie stosownych prac legislacyjnych. Wskazane zalecenie odstąpienia od praktyki

wykonywania testów na obecność substancji odurzających przez pracowników zakładu poprawczego pozostaje aktualne.

Z poważaniem

Dorota Krzysztoń

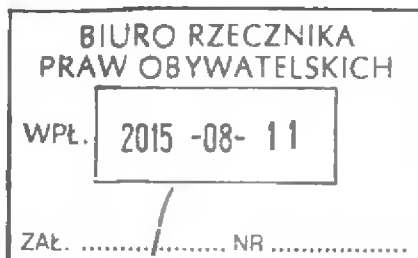
Główny specjalista

ZAKŁAD POPRAWCZY
Ministerstwa Sprawiedliwości
Sadowice, ul. Szkolna nr 10
55-080 Katy Wrocławskie
tel 71/ 364 63 76(80) ; fax 364 63 75
NIP 913-14-36-151 ; R-000325392

Sadowice, dnia 6 sierpnia 2015 r.

L.dz. 349 /2015

KMP 573.42.2014.DK

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
Krajowy Mechanizm Prewencji

Al. Solidarności 77

00 - 090 WARSZAWA

W odpowiedzi na pismo KMP 573.42.2014.DK z dnia 16 lipca 2015 r., uprzejmie przedstawiam enumeratywne skazanie aktualnego stanu realizacji rekomendacji Mechanizmu.

Ad 1. Zbadanie przedstawionych spraw indywidualnych oraz wyeliminowanie ewentualnie stwierdzonych uchybień, w tym stosowania niedozwolonej przemocy przez niektórych wychowawców.

Wszystkie indywidualne sprawy zostały zbadane i wyjaśnione. Nie odnotowano żadnego przypadku stosowania niedozwolonej przemocy przez wychowawców.

Postępowanie w sprawie Ds. 755/14 Prokuratury Rejonowej w Środzie Śląskiej zostało umorzone.

Ad. 2. Podjęcie działań mających na celu zmianę niesprzyjającej resocjalizacji atmosfery w Zakładzie i zapobieżenie eskalacji stwierdzonych konfliktów między niektórymi wychowankami i wychowawcami.

Sytuacja ta została rozwiązana już w czerwcu 2014 r. Po przewiezieniu trzech wychowanków do innych placówek w placówce zapanował spokój. Do dnia dzisiejszego nie ma już takich problemów. Zatem to właśnie ci wychowankowie eskalowali napięcie i prowokowali konflikty z pracownikami. Po ich wywiezieniu pozostali chłopcy nie ukrywali zadowolenia, że już nie muszą być poddawani ich presji.

Ad. 3. Zaprzestanie umieszczania nieletnich w izbie przejściowej, w sytuacji, gdy nie zostają spełnione przesłanki wynikające z przepisu § 44 albo § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia.

Wątpliwości budziły treści zapisów w księdze izby przejściowej. Rzeczywiście te zapisy były nieprecyzyjne, bo nie zawierały oczywistego dla nas zagrożenia bezpieczeństwa związanego z danym zdarzeniem lub nadmiernym stanem emocjonalnym wychowanka. Aktualnie są one prawidłowe, a umieszczenie wychowanka w izbie przejściowej było i jest zawsze zgodne z § 44 albo § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia.

Ad 4. Usunięcie z Regulaminu wychowanka Zakładu Poprawczego w Sadowicach i innych aktów normatywnych ZP zapisów niezgodnych z art. 95 cf u.p.n. oraz zaprzestanie stosowania pozaregulaminowej i niezgodnej w u.p.n. kary wstrzymania przepustek i urlopów na czas nieokreślony.

W czasie kontroli katalog środków dyscyplinarnych i nagród regulaminowych był rzeczywiście nieaktualny. W trakcie opracowywania była modyfikacja regulaminów mająca na celu dostosowanie ich do zmienionych przepisów prawa. Obecne regulaminy te są już aktualne i zgodne z upn. Nie były i nie są stosowane żadne kary pozaregulaminowe.

Ad 5. Przeorganizowanie tzw. Grupy warunkowego pobytu i zasad jej funkcjonowania w sposób zgodny z obowiązującym prawem krajowym i ze wskazaniem pedagogiki resocjalizacyjnej.

Grupa warunkowego pobytu nie jest grupą karną, ani grupą stale funkcjonującą.

Ze względu na bezpieczeństwo w zakładzie nie zrezygnowaliśmy z możliwości tworzenia grupy warunkowego pobytu. Zmieniona została forma jej działania i została ona dostosowana do wymogów wskazanych w przepisach. Aktualnie nie różni się od innych grup pod względem wyposażenia i warunków socjalno – bytowych. Na dzień dzisiejszy nie ma potrzeby jej uruchamiania.

Ad 6. Odstąpienie od przeprowadzania kontroli osobistych wychowanków

To zalecenie jest niezasadne. W warunkach zakładu poprawczego oczywista wydaje się potrzeba dokonywania tej kontroli przed umieszczeniem wychowanka w izbie przejściowej lub izolacyjnej oraz w izbie chorych ze względu na bezpieczeństwo. Zatem nadal przeprowadzamy takie kontrole. Oczywiście odbywają się one z poszanowaniem godności osobistej nieletniego.

W naszej placówce kontroli osobistej dokonują pracownicy ochrony lub pracownicy pedagogiczni płci męskiej, co jest zgodne z aktualnymi przepisami. Kontroli osobistej dokonuje się w pomieszczeniach bez monitoringu, bez obecności osób postronnych.

Ad 7. Odstąpienie od kontroli rozmów telefonicznych nieletnich przez wychowawców.

Nie wszystkie rozmowy są kontrolowane. Tam, gdzie mamy przekonanie, że nie będzie ona zaburzać przekazywanymi treściami i informacjami stabilności emocjonalnej wychowanka, zachęcać do podejmowania działań nieformalnych (związanych z subkulturą przestępczą), nie będzie stosować wulgaryzmów, gróźb wobec innych i poruszać tematów obraźliwych, wychowawca nie ingeruje w takie rozmowy. Natomiast w przypadkach uzasadnionego podejrzenia, że rozmowa może mieć negatywny wpływ na zachowanie wychowanka rozmowy są nadal kontrolowane. Naszym zdaniem, jako osób sprawujących opiekę nad wychowankiem, pozostawienie całkowitej swobody w czasie rozmów telefonicznych młodzieży, może być zagrożeniem dla wychowanka. Naszym niedopatrzaniem było nieinformowanie sądu zgodnie z art. 66 § 5 upn. o ograniczeniu w kontaktach zgodnych z art. 66 § 4 upn. Wymogi 66 § 5 upn. są aktualnie przestrzegane.

Ad. 8. Skrócenie czasu pobytu nieletnich w OPM i określenie maksymalnego czasu trwania umieszczenia w OPM.

Nie kwestionujemy zasadności tego zalecenia. Czas pobytu w OPM powinien być określony. Uwagi pracowników KMP dotyczą zapisów w regulaminie OPM. Rzeczywiście zapisy w regulaminie OPM nie były precyzyjne i zostały poprawione, tak by były czytelne i zgodne z przepisami prawa. Od bardzo dawna nie było przypadku umieszczenia wychowanka w takim pomieszczeniu.

Z raportu wynika, że grupę warunkowego pobytu potraktowano jako OPM, co jest nieporozumieniem. Również traktowanie umieszczenia wychowanka w izbie przejściowej lub OPM jako środka dyscyplinarnego to naszym zdaniem niczym nie uzasadniona zła interpretacja. Nic takiego nie ma miejsca.

Ad 9. Odstąpienie od izolowania wychowanków w izbie chorych, bez diagnozy lekarskiej i ordynowanie leków na receptę wyłącznie przez osoby do tego uprawnione.

Nie można zrezygnować z umieszczenia wychowanka w izbie chorych tylko dlatego, że w danym momencie nie ma w zakładzie lekarza. To zalecenie jest częściowo zasadne. Nie można tam umieszczać wychowanka z błahych powodów (np. katar).

Natomiast natychmiastowe działania prewencyjne związane z podejrzeniem choroby, w szczególności zakaźnej, wymuszają na pracowniku skierowanie podopiecznego do izby chorych. To jest konsultowane z lekarzem.

Każdorazowe podanie jakiegokolwiek lekarstwa podopiecznemu jest konsultowane z lekarzem placówki. Zgodnie z procedurą osobami uprawnionymi do podawania lekarstw, zleconych przez lekarzy, są tylko pielęgniarka oraz wychowawca dyżurny. Dotyczy to także leków stale przyjmowanych przez wychowanków.

Ad. 10. Odstąpienie od praktyki wykonywania testów na obecność substancji odurzających przez pielęgniarkę ZP. Z wyjątkiem sytuacji, w których wykonanie testów zlecił lekarz.

W przypadku gdy istnieje podejrzenie, że wychowanek jest pod wpływem środków odurzających, izoluje się go i poddaje badaniom testowym. Jest to podyktowane względami bezpieczeństwa dla zdrowia samego wychowanka oraz bezpiecznej pracy w zakładzie. **Testy wykonuje pielęgniarka oraz konsultuje z lekarzem zasadność ich wykonania.** Zwracam też uwagę na fakt, że zgodnie z obowiązującą praktyką, wychowankowie poddają się testowi dobrowolnie. W ostatnim czasie nie było przypadków uzasadniających wykonanie takiego testu.

Ad. 11. Zadbanie o to, by na tablicach informacyjnych wszystkich grup dostępne były wszelkie niezbędne informacje dla wychowanków (m.in. adresy instytucji, do których mogą się zwracać takie jak Rzecznik Praw Obywatelskich, porządek dnia i akty normatywne regulujące ich funkcjonowanie w Zakładzie.

We wszystkich grupach takie informacje są na tablicach informacyjnych.

Ad. 12. Odstąpienie od wywieszania w publicznych miejscach informacji zawierających dane osobowe wychowanków.

Nie ma przypadków wywieszania w publicznym miejscu informacji zawierających dane osobowe wychowanków.

Ad. 13. Zamontowanie drzwi chroniących osoby korzystające z WC przed wzrokiem innych osób.

Konieczność zamontowania drzwi w toaletach budzi nasze wątpliwości. Traktujemy wychowanków podmiotowo i szanujemy ich godność osobistą i dlatego w tym miejscu nie ma monitoringu. Jednak względy bezpieczeństwa nakazują ostrożność przy decydowaniu o możliwości zamykania się wychowanka w wc. Podjąłem jednak decyzję o zamontowaniu drewnianych drzwiczek wahadłowych w kabinach wc.

Ad. 14. Wyodrębnienie na terenie warsztatów przebieralni dla wychowanków.

Nie jest to naszym zdaniem konieczne. Niemniej jednak podjęto decyzję o zmianie lokalizacji miejsca, w którym wychowankowie się przebierają. Są to miejsca, w których wychowankowie nie będą widoczni dla osób postronnych.

Ad 15. Urządzenie izby przejściowej w sposób odpowiadający warunkom pomieszczenia mieszkalnego.

Izba przejściowa została doposażona w sprzęt i urządzenia tak, by była ona bardziej zbliżona do pokoju mieszkalnego, ale tylko w granicach zapewniających tam bezpieczny pobyt wychowanka.

Ad. 16. Modernizację monitoringu w celu archiwizowania nagrań zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W kwestii monitoringu informuję, że krótki czas przechowywania nagrań z monitoringu wynika z przyczyn technicznych, związanych z ilością kamer i możliwościami zainstalowanych rejestratorów. Nie dysponuję też odpowiednimi środkami na kosztowne modernizacje tych urządzeń, umożliwiające przechowywanie zapisów zgodnie z § 105³ rozporządzenia. Jeśli będą środki finansowe to, zalecenie to zostanie wykonane. Na dzień dzisiejszy nadal nie mam środków na realizację tego zalecenia.

Ad. 17. Wyznaczenie odrębnego pomieszczenia na widzenia wychowanków z rodzinami i znajomymi oraz zmianę w tym zakresie Regulaminu odwiedzin.

Miejsce wyznaczone do odwiedzin jest stałe, odizolowane od innych pomieszczeń zakładu, a także monitorowane technicznie. Jest to hol przed pomieszczeniami administracyjnymi. Hol jest schludny, jasny, udekorowany pracami wychowanków. Na czas odwiedzin ustawiane są fotele oraz stoliki. Osoby odwiedzające mają możliwość swobodnego skorzystania z toalety, spożywania przywiezionych produktów spożywczych oraz przygotowania gorącego napoju. Zatem to pomieszczenie, niczym nie różni się od np. stołówki. Odwiedziny wychowanków w placówce są dyskretnie nadzorowane przez wychowawcę dyżurnego oraz pracowników ochrony. Nie wyobrażam sobie niekontrolowanego robienia, co się chce podczas odwiedzin. Taka nieostrożność mogła by, np. umożliwić spożywanie alkoholu lub narkotyków. To by było niedopuszczalne.

Ad 18. Zorganizowanie szkoleń dla pracowników placówki z zakresu ochrony praw dziecka w prawie międzynarodowym i krajowym.

Zagadnienia związane z ochroną Praw Dziecka są systematycznie poruszane w czasie szkoleń zewnętrznych, w których uczestniczyli pracownicy. Takie szkolenie na temat „Prawa Człowieka. Prawa Dziecka” zostało zaplanowane i przeprowadzone przez firmę „Prototo” w dniu 19.12.2014 r. dla wszystkich pracowników pedagogicznych oraz pracowników ochrony i jest również odpowiedzią na zalecenie zawarte w Raporcie.

Ad 19. Dostosowanie placówki podczas rozbudowy lub przebudowy budynku do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową.

Wyjaśniam, że zakład jest dostosowany do przebywania w nim podopiecznych z niepełnosprawnością umysłową w stopniu lekkim i umiarkowanym. Osoby z innymi rodzajami niepełnosprawności np. ruchowej, niewidzący, niesłyszący, nie były dotychczas do niego kierowane. Jeżeli do zakładu zostanie skierowana osoba na wózku, z niedowładami kończyn lub innymi fizycznymi ograniczeniami i będzie taka potrzeba, to wydaje się, iż jesteśmy w stanie dostosować sanitariaty oraz zorganizować takie sposoby przemieszczania się tej osoby, aby była w stanie funkcjonować we wszystkich sferach życia w sposób samodzielny, tak jak inni wychowankowie.

Poza tym wielokrotnie goszczą w obiekcie rodzice wychowanków z ruchową niepełnosprawnością. Systematycznie odwiedzają nas także dzieci na wózkach z NSOSW w Jaskotlu i nie mieliśmy żadnych problemów z zapewnieniem im komfortu swobodnego poruszania się, a także korzystania z sanitariatów. Jeśli będą w przyszłości prowadzone prace modernizacyjne i zapewnione środki finansowe, to możliwe będzie wtedy wykonanie tego zalecenia.

Ad. 20. Uwzględnienie woli rodziców wychowanków i samych chłopców, co do ich uczestnictwa w nabożeństwach.

Uczestnictwo w nabożeństwach jest dobrowolne. Również zajęcia z katechezy zorganizowano w godzinach popołudniowych, aby nie była to obowiązkowa dla wszystkich lekcja w szkole. W zajęciach z katechezy uczestniczą tylko wychowankowie, którzy wyrazili taką wolę.

Z poważaniem

Dyrektor
Zakładu Poprawczego

mgr Zbigniew Stępień

BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

2015 09 01

Krajowy Mechanizm Prewencji

KMP.573.42.2014.DK

Pan
Miroslaw Przybylski
Dyrektor Departamentu Wykonania
Orzeczeń i Probacji w Ministerstwie
Sprawiedliwości
Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa

Szanowny Panie Dyrektore,

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zwrócili się w piśmie z dnia 16 lipca 2015 r. do Zbigniewa Stępnia - dyrektora Zakładu Poprawczego w Sadowicach w sprawie stanu realizacji zaleceń zawartych w raporcie z ubiegłorocznej wizytacji kierowanej przez niego placówki. Zaznaczyć należy, że w tej sprawie dyrektor otrzymał pismo Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2014 r. (sygn. DWOiP III 072-27/14/2 141003-00464), z którego wynikało, że zdecydowana większość rekomendacji KMP została uznana za zasadne.

Mimo wystąpienia dwóch krajowych instytucji, w tym Ministerstwa, któremu placówka podlega, odpowiedź dyrektora z dnia 6 sierpnia 2015 r. dotycząca części zgodnie uznanych za słuszne kwestii ma charakter polemiczny i przeinaczający ustalenia pracowników BRPO (pismo w załączeniu).

Przykładowo w sprawie zalecenia nr 3, aby zaprzestać umieszczania nieletnich w izbie przejściowej w sytuacji, gdy nie zostają spełnione przesłanki wynikające z przepisu § 44 albo § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (Dz.U.2014.1054 j.t.), dyrektor zakładu poprawczego utrzymuje, że wpisy w księdze ewidencji wychowanków osadzonych w izbie były po prostu nieprecyzyjne. Nie wskazuje przy tym na podawane w raporcie przykłady umieszczeń chłopców w izbie przejściowej z powodu np. potrzeby wyjaśnienia zdarzeń mających miejsce z ich udziałem i nie tłumaczy, jaki związek miały one z wskazanymi przesłankami izolacji.

Warto podkreślić, że w raporcie wskazywano również, że w jednym z odnotowanych przypadków chłopiec przebywał w izbie przejściowej aż 4 dni w celu cyt.: *wyciszenia emocji*.

Z kolei **zalecenia nr 5 dotyczącego tzw. grupy warunkowego pobytu**, co do której istnienia Departament również wyraził wątpliwości i stanowisko, iż należy bezzwłocznie ją zlikwidować lub przeformułować zasady jej funkcjonowania, dyrektor zakładu poprawczego nie widzi powodu realizować. Dokonano jedynie zmiany warunków bytowych w grupie, by nie różniła się ona pod tym względem od innych.

Podobnie nie zostanie zrealizowane kolejne, wsparte przez Ministerstwo **zalecenie nr 17, aby wyznaczyć odrębne pomieszczenia na widzenia wychowanków z rodzinami i znajomymi oraz zmienić w tym zakresie *Regulamin odwiedzin***. Spotkania wychowanków z odwiedzającymi odbywają się w szkolnym holu, który dyrektor placówki uznał za wystarczająco *odizolowany od innych pomieszczeń zakładu* i nawiązując do Państwa pisma wskazuje, że przecież korytarz ten niczym się nie różni od szkolnej stołówki zaznaczając, że odwiedzający mogą spożywać tam posiłki.

Odnosząc się do **zalecenia nr 9, dotyczącego odstąpienia od izolowania wychowanków w izbie chorych, bez diagnozy lekarskiej i konieczności ordynowania leków na receptę wyłącznie przez osoby do tego uprawnione**, dyrektor zwizytowanej placówki z kolei wskazał, że praktyka działania kadry zakładu jest z nim zgodna. Jednocześnie całkowicie pominął ustalenia dokonane podczas wizytacji i opisane w raporcie. Z kart pobytu wychowanków w izbie chorych wynikało bowiem, że zdarzały się pobyty chłopców w tym pomieszczeniu ze względu na podejrzenie przez pielęgniarkę zatrudnioną w zakładzie poprawczym wystąpienia u nich jakiejś choroby zakaźnej. Wychowanków tych nie przebadał lekarz, a ich pobyt w izbie przebiegał bez leczenia. Tym samym niektórzy wychowankowie przebywali poza grupą i nie uczestniczyli w normalnym życiu placówki przez kilka nawet dni, bez faktycznego zdiagnozowania u nich choroby uzasadniającej izolację. Pracownicy BRPO ujawnili również przypadki podawania niektórym wychowankom przez pielęgniarkę uspokajającego leku o nazwie *Relanium*, bez konsultacji i zlecenia psychiatry.

Mając na względzie powyższe okoliczności, działając na podstawie art. 14 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1648) uprzejmie proszę o spowodowanie wykonania zaleceń przedstawicieli mechanizmu, które Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji Ministerstwa Sprawiedliwości uznał za zasadne.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że obecnie jest nieaktualne zalecenie dotyczące dostosowania placówki do potrzeb osób z niepełnosprawnością, wobec odpowiedzi Sekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości z dnia 5 czerwca 2015 r. (DWOIP-I-072-7/14) na wystąpienie generalne Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 14 maja 2014 r. (KMP.571.26.2014.MMa), iż nastąpi dostosowanie jednego zakładu poprawczego i jednego schroniska dla nieletnich do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Spośród rekomendacji uznanych przez Państwa za niezasadne, wobec realizacji przez dyrektora zakładu poprawczego jednej z nich, pozostaje jedynie kwestia **zalecenia nr 7, czyli odstąpienia od kontroli przez wychowawców rozmów telefonicznych nieletnich**. Choć dyrektor placówki obecnie twierdzi, że tylko niektóre rozmowy są słuchane przez wychowawców, w czasie wizytacji poinformował pracowników BRPO - co pokrywa się z relacjami samych wychowanków - iż wszystkie połączenia telefoniczne odbywają się w obecności personelu. Wychowankowie dzwonią z aparatów telefonicznych w pokojach wychowawców, którzy ich nie opuszczają na czas rozmowy. Jak wskazuje art. 49 Konstytucji RP *zapewnia się wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się. Ich ograniczenia może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie i w sposób w niej określony*. Powyższa praktyka narusza prawo wychowanków oraz osób dzwoniących do prywatności i przedstawiciele KMP nie mają podstaw do rezygnacji z zalecenia wyeliminowania jej stosowania.

Co więcej, w piśmie z dnia 23 października 2013 r. (DWOiP III 072 -23/13/5) dotyczącym tego samego problemu, który ujawniony został podczas wizytacji w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku, stanowisko Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji jest zgodne z prezentowanym przez przedstawicieli mechanizmu i podobnie argumentowane wymienionym przepisem Konstytucji RP. Nadto wskazano w nim, że *cyt. Przyjąć można, że kontrola rozmów telefonicznych stanowi formę ograniczenia kontaktów wychowanków z osobami spoza placówki i wówczas zastosowanie znaleźć może art. 66 § 4 i 5 upn*. Proszę zatem uprzejmie o ponowne zajęcie stanowiska w niniejszej sprawie.

Zalecenie nr 16 dotyczące modernizacji monitoringu w celu archiwizowania nagrań zgodnie z obowiązującymi przepisami nie może być wykonane, gdyż jak twierdzi dyrektor zakładu poprawczego, nie dysponuje on odpowiednimi środkami na ten cel. Zgodnie z Państwa stanowiskiem w tej sprawie z 2014 r., choć istnieje wymóg prawny w tym zakresie, wobec zastrzeżeń dyrektorów zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich odnośnie zbyt długich okresów przechowywania zapisów monitoringu, będą podjęte w przyszłości działania legislacyjne rozwiązujące tą kwestię. Zalecenie reprezentantów KMP należy jednak ponowić choćby z tego

względu, że § 105⁵ ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości *w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich* (Dz.U.2014.1054 j.t.) nadal pozostaje w niezmienionej formie. Ponieważ dyrektor zakładu poprawczego ani w 2014 r., ani aktualnie nie podaje daty planowanej modernizacji, uprzejmie proszę o wskazanie, czy nastąpi przekazanie środków na ten cel.

Zalecenia nr 1 i 2 dotyczyły stosowania niedozwolonej przemocy przez niektórych wychowawców oraz konieczności podjęcia działań mających na celu zmianę niesprzyjającej resocjalizacji atmosfery w zakładzie poprawczym.

W dyspozycji naszego Biura pozostaje nagranie rozmowy z podsumowania wizytacji, podczas której dyrektor placówki przyznał, że widział na podglądzie monitoringu wizyjnego, jak jeden z wychowawców stosuje przemoc wobec wychowanka. Należy zaznaczyć, że nie zabezpieczył on tego nagrania. Tymczasem rozwiązaniem sytuacji, wskazanym w odpowiedzi dyrektora placówki, jest przewiezienie trzech wychowanków do innych placówek.

Z powyższych względów oraz ze względu na relację wychowanków zawartych w raporcie przedstawicieli KMP, poważne wątpliwości budzi uznanie winy samych nieletnich i sposób załatwienia tej sprawy. Podnieść przy tym należy, że oskarżenie do podburzania wychowanków do złego zachowania padło również wobec samych pracowników BRPO, gdyż dyrektor zakładu podczas wspomnianej rozmowy kończącej czynności wizytacyjne posadził jednego z reprezentantów mechanizmu do pobudzenia do złego zachowania jednego z chłopców (podczas gdy z chłopcem tym nikt nie rozmawiał). Podobne oskarżenie, dotyczące tym razem wszystkich naszych rozmówców, padło w pierwszej odpowiedzi z dnia 21 października 2014 r. dyrektora zakładu poprawczego na raport pracowników KMP cyt. *Następnego dnia po kontroli doszło do niespotykanej eskalacji agresji ze strony wychowanków, z którymi rozmawiali pracownicy KMP. Nieletni ci uznali, że są bezkarni i mogą robić, co zechcą. Doszło do agresji w stosunku do nauczyciela i gróźb o zbiorowym nieposłuszeństwie*. Oskarżenia te – adresowane wobec chłopców i podważające profesjonalizm przedstawicieli BRPO i eskalujące z czasem, nie świadczą dobrze, delikatnie mówiąc, o obiektywizmie dyrektora zakładu w ocenie sytuacji.

Opis podjętych przez kadre działań wobec chłopców budzi też wątpliwości z perspektywy treści art. 21 protokołu fakultatywnego do *Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania* przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku w dniu 18 grudnia 2012 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) zakazującego stosowania jakiegokolwiek sankcji czy innej konsekwencji

przeciwko jakiegokolwiek osobie, za przekazanie krajowemu mechanizmowi prewencji jakiegokolwiek informacji, prawdziwej bądź fałszywej.

Uprzejmie proszę zatem o przeanalizowanie również tej sprawy i przedstawienie informacji o podjętych ewentualnie działaniach oraz zajęтым stanowisku.

Proszę również o informację o aktualnym stanie prac legislacyjnych i przewidzianym terminie ich zakończenia, dotyczących tych kwestii, które w odpowiedzi Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji z 2014 r. wymagały unormowania w akcie o randze ustawy.

Załącznik 1.

Z przesłaniem

DYREKTOR ZESPOŁU

Justyna Róża Lewandowska

Warszawa, dnia 25 09 2015 roku

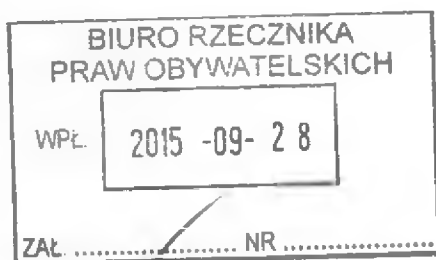
RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji

Al. Ujazdowskie 11
00-950 WARSZAWA Skr. Pocz. 33
Centrala tel. 52 12 888

KMP

DWOiP III 072 - 19/15
170925 - 00770

Pani
Justyna Róża Lewandowska
Dyrektor Zespołu
Krajowego Mechanizmu Prewencji
ul. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Dziewona Pani Syndek

W odpowiedzi na pismo z dnia 1 września 2015 roku (sygn. KMP. 573.42.2014.DK), dotyczące stanu realizacji zaleceń zawartych w Raporcie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji Zakładu Poprawczego w Sadowicach w 2014 roku, na wstępie pragnę zauważyć, iż do wiadomości Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji (dalej - DWOiP) nie zostało przesłane pismo z dnia 16 lipca 2015 roku (KMP573.42.2014.DK). Brak znajomości jego treści uniemożliwia jednoznaczne ustosunkowanie się do udzielonej przez Dyrektora Zakładu Poprawczego w Sadowicach odpowiedzi. Dołączona zaś kopia pisma z dnia 6 sierpnia 2015 roku wydaje się być skróconą wersją odpowiedzi z dnia 21 października 2014 roku.

Tym niemniej, odnosząc się do kwestionowanego sposobu wykonania rekomendacji KMP należy zauważyć, iż DWOiP uznał zalecenie nr 3 za zasadne (pismo z dnia 3 października 2014r.). Również z treści dołączonego pisma z dnia 6 sierpnia 2015 roku wynika, iż aktualnie zapisy w dokumentacji dotyczącej izb przejściowych są prawidłowo sporządzane. Dyrektor podkreślił również, że umieszczanie wychowanków w izbie przejściowej następuje zgodnie z przepisami.

Wyjaśnienie skrótowych, a co za tym idzie nieprawidłowych określeń dotyczących przyczyn umieszczenia wychowanka w izbie przejściowej (np. „potrzeby wyjaśnienia zdarzeń mających miejsce z ich udziałem”, czy „wyciszenia emocji”) zostało opisane szerzej w piśmie z dnia 21 października 2014r. Jednakże należy stwierdzić, iż przepisy nie przewidują umieszczenia wychowanka w izbie przejściowej „na prośbę”. Niewątpliwie, zapisy w dokumentacji muszą

odpowiadać rzeczywistym powodom umieszczenia, a te muszą zgadzać się z przesłankami zawartymi w rozporządzeniu.

Należy też zauważyć, iż Departament zalecił zlikwidowanie tzw. grupy warunkowego pobytu bądź przeformułowanie zasad jej funkcjonowania. W odpowiedzi z 21 października 2014 roku Dyrektor zobowiązał się do zmiany formy działa tej grupy. W piśmie zaś z dnia 6 sierpnia 2015 roku potwierdził, że została zmieniona forma jej działania i dostosowana do wymogów wskazanych w przepisach. Aktualnie nie różni się od innych grup pod względem wyposażenia i warunków socjalno – bytowych.

Odnosząc się do udzielonej przez Dyrektora placówki odpowiedzi w zakresie wykonania zalecenia nr 9 tj. *odstąpienia od izolowania wychowanków w izbie chorych, bez diagnozy lekarskiej i ordynowanie leków na receptę wyłącznie przez osoby do tego uprawnione*, DWOiP uznał je za częściowe zasadne w zakresie podawania leków. Natomiast w szczególnych sytuacjach dopuścił możliwość izolowania wychowanków w izbie chorych na wniosek pielęgniarki, aczkolwiek z obligatoryjnym i „niezwłocznym” - najpóźniej następnego dnia - badaniem lekarza, który potwierdzi słuszność decyzji pielęgniarki, a w przypadku nie potwierdzenia podejrzenia choroby nastąpi powrót do grupy wychowawczej.

Ponadto, Departament podtrzymuje swoje stanowisko w zakresie problematyki kontaktu telefonicznego wychowanków zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich z osobami z zewnątrz. Należy zauważyć, że w obu przypadkach - zarówno w przywołanej odpowiedzi na Raport z wizytacji Zakładu Poprawczego w Białymstoku (DWOiP III 072-23/13/5), jak i odpowiedzi na Raport KMP z wizytacji Zakładu Poprawczego w Sadowicach – DWOiP uznał, że przepisy ustawy dają możliwość ograniczenia tego typu kontaktów, przy spełnieniu warunków określonych w art. 66 § 4 i 5 upn.

Odnosząc się natomiast rekomendacji dotyczącej modernizacji monitoringu w celu archiwizowania nagrań zgodnie z § 105³ ust. 1 rozporządzenia, DWOiP uważa, że w związku z prowadzonymi pracami legislacyjnymi zmierzającymi do zmiany tych wymagań, niezasadnym byłoby w tym czasie przeprowadzanie tak kosztownych inwestycji. Przygotowana *zmiana rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie zakładów poprawczych i schroniska dla nieletnich* (projekt RCL – B 211) obejmuje swoim zakresem przepisy ww. paragrafu, ograniczając znacznie czas przechowywania zapisu monitoringu.

Jak podkreślono w piśmie z dnia 3 października 2014r. w zakładach poprawczych i schroniskach nie powinny zdarzać się sytuacje, które KMP wskazało w Raporcie (zalecenie 1 i 2), natomiast wszelkie sygnały o tego typu zdarzeniach zawsze powinny być przedmiotem badania - prowadzenia postępowania wyjaśniającego wewnątrz zakładu, a w szczególnych sytuacjach również zgłoszone do organów ścigania. Należy jednak zauważyć, iż sprawa zgłoszona

przez przedstawicieli KMP do prokuratury nie potwierdziła stawianych zarzutów i została umorzona. Odnosząc się natomiast do przeniesienia trzech wychowanków do innego zakładu należy wskazać, iż nie jest to środek dyscyplinarny. Zgodnie z § 39 ust. 1 ww. rozporządzenia, przeniesienie wychowanka do innego zakładu może nastąpić ze względów wychowawczych lub organizacyjnych. W sytuacji więc stwarzania poważnych problemów wychowawczych, Dyrektor był uprawniony do skorzystania z tej instytucji. Podjęcie takiej decyzji, zgodnie z obowiązującym przepisami prawa nie może być uznane za zastosowanie wobec wychowanków sankcji, czy nieuprawnionej represji (konsekwencji).

Należy zauważyć, że rekomendacja nr 17 zgodnie z informacją nadesłaną przez Dyrektora w dniu 25 września 2015 roku została zrealizowana. Na miejsce odwiedzin – w *Regulaminie odwiedzin nieletniego* - wskazano gabinet języka polskiego na terenie szkoły. Regulamin zostanie przedstawiony do zapoznania pracownikom na Radzie Zakładu w dniu 29 września 2015 roku. Stosownie też zmiany wprowadzono w *Regulaminie zakładu*, który w najbliższym czasie zostanie przedstawiony do zatwierdzenia Prezesowi Sądu Okręgowego we Wrocławiu.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że *projekt założeń projektu ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz niektórych innych ustaw* (Wykaz Prac Legislacyjnych Rady Ministrów – ZD 85) jest obecnie na etapie niezakończonych uzgodnień międzyresortowych. Jednocześnie w Departamencie Legislacyjnym prowadzone są prace nad *projektem rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie zakładów poprawczych i schroniska dla nieletnich* – aktualnie jest on na etapie konsultacji publicznych, opiniowania i uzgodnień międzyresortowych.

2 Podziękowanie

ZASTĘPCA DYREKTORA
Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji

SSO Jolanta Zagajewski
p.o. naczelnika wydziału
wykonania orzeczeń rodzinnych i nieletnich